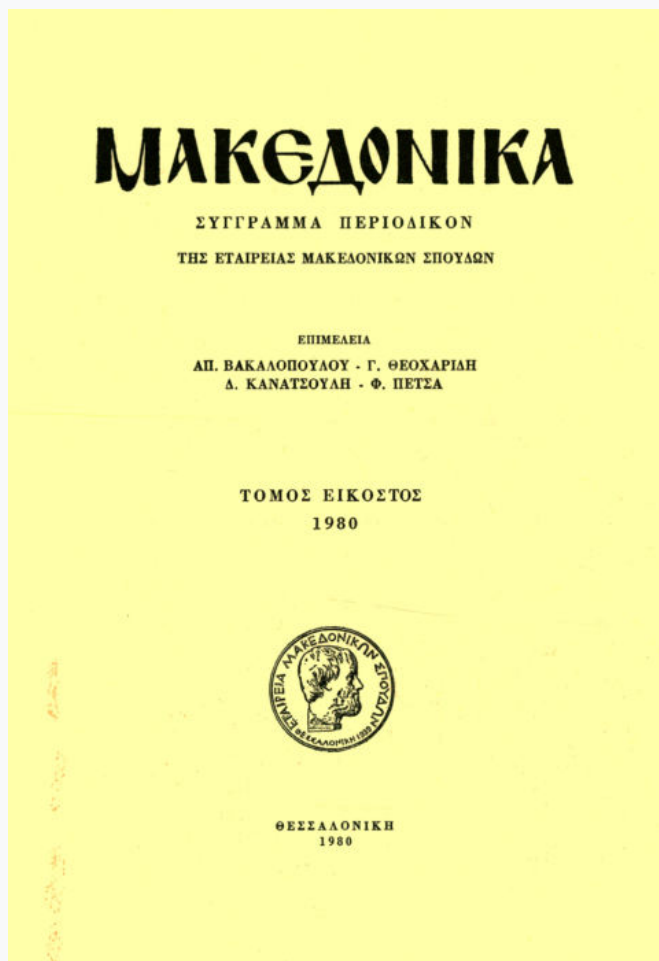

Μακεδονικά

Τόμ. 20, Αρ. 1 (1980)

Το τοπωνυμικό της Σαμαρίνας Γρεβενών

Κωνσταντίνος Δ. Ντίνας

doi: [10.12681/makedonika.410](https://doi.org/10.12681/makedonika.410)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Δ. Ντίνας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ντίνας Κ. Δ. (1980). Το τοπωνυμικό της Σαμαρίνας Γρεβενών. *Μακεδονικά*, 20(1), 307–342.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.410>

ΤΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Ἡ Σαμαρίνα, κωμόπολη τοῦ νομοῦ Γρεβενῶν, βρίσκεται πενήντα χιλιόμετρα περίπου δυτικά τῆς ὁμώνυμης πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ. Χτισμένη στοὺς πρόποδες τοῦ Σμόλικα καὶ σὲ ὑψόμετρο 1.650 μέτρων δὲν ἔχει μόνιμο πληθυσμὸ ἐξαιτίας τοῦ κλίματός της. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ παλιότερα, μόνο πού τότε—πρὶν τριάντα-σαράντα χρόνια — ἄρκετὲς οἰκογένειες περνοῦσαν καὶ τὸ χειμῶνα τοὺς στὸ χωριό.

Βασικὴ ἀπασχόληση τῶν κατοίκων ἦταν καὶ εἶναι ἡ κτηνοτροφία. Ἄπο τὸ Μάιο ὥς τὸν Ὀκτώβριο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνεβαίνουν μὲ τὰ κοπάδια τοὺς στὸ χωριό, ἐνῶ τὸ χειμῶνα κατεβαίνουν στὴ Θεσσαλία καὶ τὰ πεδινὰ τῆς Μακεδονίας. Παράλληλα ὅμως μὲ τὴν κτηνοτροφία, οἱ Σαμαριναῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ ἄρκετὴ μάλιστα ἐπιτυχία καὶ μὲ τὸ ἐμπόριο. Οἱ ἔμποροι ὀργανωμένοι σὲ караβάνια πού συχνὰ ἔφταναν τὰ 100-200 ζῶα, ταξίδευαν σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς γῶρες τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα πού ἀσκοῦσαν οἱ Σαμαριναῖοι διαφωτιστικὴ εἶναι ἡ πληροφορία τοῦ Χρ. Ἐνισλείδη¹ ὅτι «οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρίνης ἐφημίζοντο παλαιότερον διὰ τὴν ἐπιτηδεϊότητά των εἰς τὴν κατασκευὴν μαχαिरῶν. Ἦσαν ἄριστοι μαχαιροποιοί. Περίφημα ἦσαν τὰ γαταγάνια τῆς Σαμαρίνης».

Τὸ χωριό, ὅπως ἐμφανίζεται σήμερα, προέρχεται ἀπὸ συνοικισμὸ 3-4 χωριῶν πού βρίσκονταν περιφερικὰ τοῦ σημερινοῦ. Σὲ χάρτη τοῦ 1560 ἀναφέρεται σὰν Santa Marina de Praetoria². Οἱ A. J. B. Wace καὶ M. S. Thompson³ δίνουν τὴν πληροφορία, πού τὴ βασίζουν στὴν προφορικὴ τοπικὴ παράδοση, ὅτι τὸ χωριὸ χτίστηκε τὸ 15 ἢ 16 αἰῶνα. Οἱ περιηγητὲς Leake καὶ Rouqueville ἀναφέρουν ὅτι τὸ 18 αἰ. ἡ Σαμαρίνα ἄκμαζε καὶ εἶχαν χτιστεῖ οἱ ἐκκλησιῆς της.

Ἐχθρικὲς ἐπαφὲς μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς εἶχαν οἱ Σαμαριναῖοι ἤδη ἀπὸ τὸ

1. Χ ρ. Ἐ ν ι σ λ ε ῖ δ η, Ἡ Πίνδος καὶ τὰ χωρία της Σηπλαιο-Γρεβενά-Σαμαρίνα, Ἀθῆναι 1951, σ. 93.

2. Γιά περισσότερες πληροφορίες βλ. Θ. Κ. Σ α ρ α ν τ η, Ἡ Δυτικὴ Μακεδονία εἰς τοὺς χάρτας ἀπὸ τοῦ ΙΕ'-ΙΗ' αἰῶνος («Ἡμερολόγιον Δυτικῆς Μακεδονίας»), Κοζάνη 1961, 11, σ. 29).

3. A. J. B. W a c e - M. S. T h o m p s o n, The Nomads of the Balkans, London 1914, σ. 144 κ.ε.

18-19 αϊ. τότε αναδείχτηκε ήρωας ο Γιάνι al Preftu (Γιάννης Πρίφτης) «ό Γιάννης του παπᾶ». Τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἑλῆ πασᾶ καὶ παρόλο ποῦ αὐτὸς τοὺς φερόταν ἀρκετὰ καλὰ, οἱ Σαμαριναῖοι σὲ κάθε εὐκαιρία ξεσηκώνονταν γιὰ νὰ ἀποχτήσουν τὴν ἐλευθερίαν τους καὶ ἐπαιρναν μέρος σὲ δόλα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς περιοχῆς τους.

Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Μοσχόπολης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ Σαμαριναῖοι (γύρω στὶς 15.000 ψυχὲς τότε) ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν. Ἔτσι πολλοὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴ Σιάτιστα· ἄλλοι — 150-200 οἰκογένειες — στὴ Νάουσα, ὅπου καὶ ξέχασαν τὴ γλῶσσα τους. Μερικοὶ κατευθύνθηκαν πρὸς τὴν Κατερίνη καὶ τὰ Πιέρια, ὅπου ἀναμείχθηκαν μὲ τοὺς ἐκεῖ Ἀβδελιῶτες καὶ Περιβολιῶτες. Παρόλα αὐτὰ τὸ 1877 τὸ χωριὸ ἔχει 200 σπίτια καὶ τὰ γιδοπρόβατὰ του ξεπερνοῦν τὶς 80.000.

Γειτονικὰ πρὸς τὴ Σαμαρίνα χωριά εἶναι ἡ Σμίξη (Zmíxe), οἱ Φιλίππαιοι (Filkli), καὶ τὸ Δοτσικὸ (Dúska) τοῦ νομοῦ Γρεβενῶν, ὁ Πεντάλοφος (Žurápe), ὁ Βυθὸς (Dol) τοῦ νομοῦ Κοζάνης, τὸ Ἑπταχώρι (Brúbisca) καὶ ἡ Ζούζουλη (Žúzule) τοῦ νομοῦ Καστοριᾶς, τὸ Δίστρατο (Briáza), τὰ Ἄρματα (Armáta), ἡ Ἁγία Παρασκευὴ Κονίτσης (Kirásuva) καὶ ἡ Φούρκα (Fúrka) τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων (βλ. χάρτη 1 καὶ 2).

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ Σαμαρίνα γνωρίζει καινούργια ἄνθηση καθὼς χτίζονται συνεχῶς καινούργια σπίτια καὶ ἀναπτύσσεται τουριστικά. Σ' αὐτὸ συμβάλλουν καὶ οἱ σύλλογοι Σαμαριναίων ὅλης τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ συλλογὴ καὶ μελέτῃ τῶν τοπωνυμίων τῆς Σαμαρίνας παρουσιάζει ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον ἀπ' τὴ μιὰ μεριά γιὰ τὴν ἰδιομορφίαν ὡς πρὸς τὴν προέλευση καὶ τὸ σχηματισμὸ τους καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γιὰ τὸ ποικιλόμορφο γλωσσικὸ ὕλικὸ ποὺ προσφέρουν.

Τὸ γλωσσικὸ ὕλικὸ αὐτῆς τῆς ἐργασίας συγκεντρώθηκε μετὰ ἀπὸ προσωπικὴ ἐπαφὴ μὲ γέρους κατὰ προτίμηση Σαμαριναῖους καὶ κυρίως κτηνοτρόφους. Οἱ κυριότεροι πληροφορητὲς, τοὺς ὁποίους καὶ ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω, ἦταν οἱ Ἰωάννης Πάσχος, κτηνοτρόφος, Δημήτριος Ντίνας, ἀγωγιστὴς, Δημήτριος Μόκιας, ξυλουργός, κ.ἄ.

Ἀπὸ μιὰ πρώτη θεώρηση φαίνεται ὅτι τὰ παρακάτω τοπωνύμια συντάσσονται μὲ μιὰ ἀπὸ τὶς προθέσεις Ia «σὲ εἰς»¹ ἢ tu «σέ, μέσα σέ»². Σὲ σύνολο 280 τοπωνυμίων τὰ 253 συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση Ia, ἐνῶ μόνο 24 μὲ τὴν πρόθεση tu. Ἀπὸ τὴ συγκριτικὴ ἐξέταση τῶν δυὸ αὐτῶν ομάδων το-

1. T a c h e P a p a h a d z i, Dicționarul dialectului aromân, București³, 1974: La Ilac-ad (Γιὰ τὸ Ilac βλ. Ἑ ρ ρ. Σ κ ᾶ σ σ η, Ἱστορικὴ Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς Γλώσσας, Ἀθῆναι 1969, σ. 188. Γιὰ τὸ ad δ.π., σ. 364).

2. T. P a p a h a d z i, δ.π. :tut(ru(λατ. intro, βλ. καὶ Ἑ ρ ρ. Σ κ ᾶ σ σ η, δ.π., σ. 370.

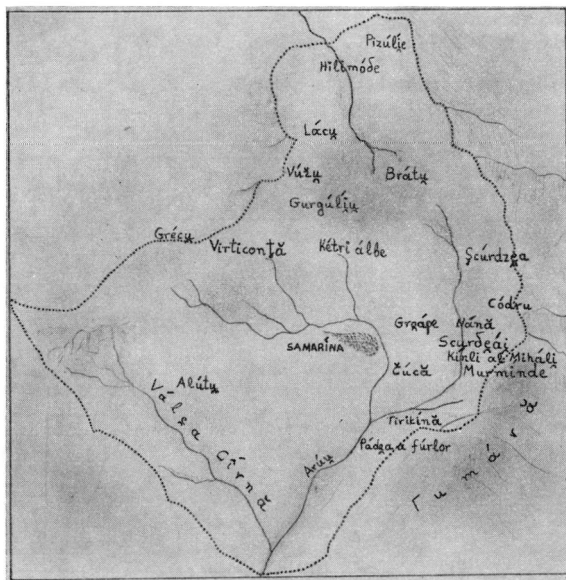
πωνυμίων γίνεται φανερό ότι τὰ τοπωνύμια πού συντάσσονται με τὴν πρόθεση *la*, δηλώνουν στὴν πλειονότητά τους μιὰ τοποθεσία ἀνοιχτὴ ὅσο ἀφορᾷ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους ἢ μεγάλη σχετικά σὲ ἔκταση: π.χ. *la Kã-rãúlea al Kundudîmu* «στὸ καραούλι τοῦ Κοντοδήμου», *la Pãdea a Fãrlor* «στὴν πεδιάδα τῶν κλεφτῶν». Ἀντίθετα αὐτὰ πού συντάσσονται με τὴν πρό-

Χάρτης 1. Βλαχόφωνες περιοχές τῆς Δ. Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας

θεση *tu*, δηλώνουν εἴτε τοποθεσία κλειστὴ, π.χ. *tu Gúne* «στὶς τρύπες», *tu Groápe* «στὶς γούρνες», *tu Filikie* «στὴ φυλακὴ», εἴτε τοποθεσία μικρὴ σὲ ἔκταση ἢ ἀκόμα συγκεκριμένο σημεῖο μέσα σὲ μιὰ εὐρύτερη τοποθεσία: π.χ. *tu Bãltã* «στὴ μπάρα», *tu Galbãdzã* «στὴν εὐλογιά», *tu Skutideã di la Kĩnli al Mihãli* «στὸ σκοτάδι τῶν πεύκων τοῦ Μιχάλη». Ἐνὰ ἀξιοπεριέργο φαινόμενο παρατηρεῖται στὴ χρῆση τῶν προθέσεων *tu* καὶ *la* με τὰ τοπωνύμια Γύνã «τρύπα» καὶ Γροάρã «γούρνα». Ὅταν οἱ λέξεις αὐτὲς βρίσκονται στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ, συντάσσονται με τὴν πρόθεση *la*: *la Groápa ku Ştrigóni* «στὴ γούρνα με τοὺς ἐλεβόρους καὶ *la Gúna a Lúrlui* «στὴν τρύπα τοῦ λύκου». Ὅταν ὅμως βρίσκονται στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ, συντάσσονται

με την πρόθεση tu: tu Groápe «στις γοῦρνες», tu Groápíle di la Láku «στις γοῦρνες τοῦ λάκου» καὶ tu Gúvile di Škúrdžea «στις τρύπες τῆς Škúrdžea». Τέλος τρία τοπωνύμια δὲν συντάσσονται μὲ καμιά πρόθεση ἀλλὰ ἀναφέρονται ἀπόλυτα. Αὐτὰ εἶναι: τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ, Samarína, τὸ ὄνομα τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ Hilimóde (βλ. λ.) καὶ τὸ τοπωνύμιο Škurdžea. Τὸ τοπω-

Χάρτης 2. Λεπτομέρεια τοῦ χάρτη 1 σὲ μεγέθυνση

νύμιο αὐτὸ παρουσιάζει καὶ ἄλλες ἰδιοτυπίες πού τις ἀναφέρουμε παρακάτω. Οἱ ἰδιοτυπίες αὐτὲς πού στὸ σύνολό τους ταυτίζονται μὲ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ὀνομάτων τῶν δύο ἄλλων χωριῶν, ἐπιτρέπουν τὴν ὑπόθεση ὅτι τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας αὐτῆς εἶναι τὸ ὄνομα ἐνὸς ἀπὸ τὰ χωριά πού συνοικίστηκαν γιὰ τὸ σχηματισμὸ τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ, ἂν συνδιαστεί καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐκεῖ τοποθετεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ χωριά αὐτά.

Οἱ λέξεις πού συνθέτουν τὰ τοπωνύμια ὡς πρὸς τὴν προέλευσή τους εἶναι: λατινικὲς 58 (35%), ἐλληνικὲς 45 (27,5%), τουρκικὲς 19 (11,5%), σλαβικὲς 7 (4%), ἀλβανικὲς 5 (3,5%), καὶ βουλγαρικὲς 2 (1,5%), ἐνῶ ἀγνοοῦ-

με τὴν προέλευση 27 (17,5%) λέξεων. Τὰ παραπάνω ποσοστά δείχνουν ὅτι οἱ σχέσεις τῶν Σαμαριναίων ἦταν πιὸ στενὲς μὲ τὸν ἐλληνόφωνο παρὰ μὲ τοὺς ἄλλους γειτονικοὺς πληθυσμούς. Οἱ περισσότερες ἐξἄλλου τουρκικὲς λέξεις πέρασαν στὰ βλάχικα μέσω τῆς ἐλληνικῆς, ὅπως δείχνει ἡ γλωσσικὴ τους μορφή: π.χ. *Dirvéne* <ντερβένι, ὅπως *Skutíde* <σκοτάδι, γιατί τὰ οὐδέτερα ἐλληνικὰ οὐσιαστικά σὲ -ι μᾶς δίνουν βλάχικα οὐσιαστικά σὲ -ε (βλ. καὶ παρακάτω).

Σχετικὰ μὲ τὴ χρήση τοῦ ἄρθρου στὰ τοπωνύμια, παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς: Τὰ ἀπλὰ τοπωνύμια (βλ. παρακάτω σχετικὴ διάκριση σὲ ἀπλὰ καὶ σύνθετα τοπωνύμια) δὲν παίρνουν ἄρθρο: π.χ. *la Ćirézu* «στὴν κερασιά», *tu Gúne* «στὶς τρύπες». Ἀντίθετα τὰ σύνθετα ἐμφανίζονται πάντα μὲ ἄρθρο στὸ πρῶτο τους μέρος: π.χ. *la Ćiréslo al Thóma* «στὴν κερασιά τοῦ Θώμα», *tu Gúvile dit Mučeli* «στὶς τρύπες τῆς λούτσας». Ἐξαίρεση καὶ ἐδῶ ἀποτελεῖ τὸ τοπωνύμιο *Škúrdžea*, τὸ ὁποῖο ἐμφανίζεται πάντα μὲ ἄρθρο καὶ χωρὶς πρόθεση, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ, *Samarína*.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στοιχείων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται, μποροῦμε νὰ διακρίνουμε τὰ τοπωνύμια σὲ ἀπλὰ καὶ σύνθετα¹. Τὰ ἀπλὰ ἀποτελοῦνται μόνο ἀπὸ τὴν πρόθεση (*la* ἢ *tu*) καὶ τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσί-ας, π.χ. *la Dirvéne* «στὸ δερβένι», *tu Gúne* «στὶς τρύπες».

Στὰ σύνθετα διακρίνουμε τριμερῆ δομή: Στὸ πρῶτο μέρος συναντοῦμε ἓνα ἀπὸ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:

α) ἀριθμητικὸ (*dáua*, *tréi*) π.χ. *la Doále Kétrí* «στὶς δυὸ πέτρες», *la Tréile Sinurómate* «στὰ τρία σύνορα».

β) διαμόρφωση ἐδάφους (*ápa*, *aúmbra*, *báltá*, *čogu*, *čumá*, *groápa*, *gurgúliu*, *gúná*, *kängeále*, *keátrá*, *láku*, *límne*, *lóku*, *mučeli*, *putámie*, *skutíde*, *túmbe*, *žará*, *vále*, *varkó*) π.χ. *la Gúna a Lúplui* «στὴν τρύπα τοῦ λύκου», *la Känge-álile di la Gréklo* «στὰ καγκέλια τοῦ Γκρέκου» (Ἐλληνα).

1. ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ			
ΑΠΛΑ		ΣΥΝΘΕΤΑ	
πρόθεση+τοπωνύμιο	πρόθεση+α)	α) κτητικὸ μόριο	α) κύριο ὄνομα
	β) διαμόρφωση ἐδάφους	β) πρόθεση	ἢ ἐπώνυμο
	γ) ἀνθρώπινο κα- τασκευάσμα ἢ ιδιόκτητος χώρος	γ) δεικτικὴ	β) τοπωνύμιο
	δ) πρόσωπο	ἀντωνυμία	ἀναφορὰς
	ε) ζῶο ἢ φυτὸ		γ) ἐπίθετο ἢ παθητικὴ μετοχή
			δ) ζῶο ἢ φυτὸ

γ) ανθρώπινο κατασκεύασμα ή ιδιόκτητος χώρος (ágiri, alóne, amirí-dzu, číre, drištéli, fintí'na, hǎire, ikoǎna, kǎliva, kǎšeáre, kǎlǎ, lanǎrǎ, limére, másu, mnímǎ, moǎrǎ, páde, prióne, púnge, šóputu, šuputíku), π.χ. la Púngea, al Vurluǵiáni «στη γέφυρα του Τρελογιάννη», l' Alónea al Náki al Pála «στο άλώνι του Νάκι Πάλα».

δ) πρόσωπο (Arbinéši, moaše, ǵal-Vasili), π.χ. la Moaše al Giákǎ «στη γριά του Γιάκα», l' Arbinéšli di la Pádea a Fúrlor «στον Άρβανίτες της πεδιάδας των κλεφτών».

ε) ζώο ή φυτό (čiréšu, džuneápine, fǎgu, kǎpsǎlǎ, kínu, kúturi, lúpu, núku, prúnu, sfindánu), π.χ. la Čiréšlo al Thóma «στην κερασιά του Θόμα», la Sfindánlo di la Brátu «στο σφεντάμι στο Έλατο».

Το δεύτερο μέρος χρησιμεύει στη σύνδεση των δυο άλλων μερών και αποτελείται από ένα από τα παρακάτω στοιχεία:

α) κτητικό μόριο (a (l), ali «του, της») π.χ. la Keátra a ǵárlui «στην πέτρα του τράγου», la Kúla al Hadžibíra «στον πύργο του Χατζημπύρου», la Číirea ali Mále «στο τσαίρι της Mále».

β) πρόθεση (di (t), di la, la «από, από, σε»), π.χ. la Kǎšeárea di Škúrdžea «στο τυροκομείο της Škúrdžea», l' Arbinéšli dit Amiré «στον Άρβανίτες απ' τη βοσκή», tu Groápile di la Láku «στις γούρνες στο λάκο», la Šóputlo la Gudrumítǎ «στη βρύση στη Gudrumítǎ».

γ) δεικτική αντωνυμία (aǵelu (aǵeo), aǵea «αυτός, αυτή» <λατ. ecce*illus>, π.χ. la Gurgúilo aǵelu Álblo «στην άσπρη στρογγυλή πέτρα», la Fǎglo aǵeo Gróšlo «στη χοντρή όξυά», la Pádea aǵea mǎáta «στην όμορφη πεδιάδα». Σ' αυτή την περίπτωση και το δεύτερο μέρος είναι έναρθρο.

Το τρίτο μέρος αποτελείται από ένα από τα παρακάτω στοιχεία:

α) κύριο όνομα ή επώνυμο π.χ. la Mníma al Nikulí «στο μνήμα του Νικολή», la Kǎliva al Kulúšiu al Hróna «στην καλύβα του Νίκου Χρόνα».

β) τοπωνύμιο άναφορής (βλ. πιο κάτω) π.χ. la Keátra aspártǎ di la Čiú-kǎ «στη χαλασμένη πέτρα της Čiúka», la Kǎngeálile di la Gréklo «στα καγκέλια στο Γκρέκο (Έλληνα)». Στις περιπτώσεις αυτές και το πρώτο μέρος μπορεί να είναι περιφραστικό: π.χ. la Keátra Mbroástǎ di la Gréklo «στην όρθια πέτρα στο Γκρέκο (Έλληνα)».

γ) επίθετο ή παθητική μετοχή (álbu, aróše, gróása, kirna, láiu, lǎrgǎ, mbroásta, mǎáta, neágǎre, sfirlicíu, spindzurátǎ, trǎptu, vǎkfeáskǎ, vínitu), π.χ. la pádea aǵea mǎáta «στην όμορφη πεδιάδα», la lóklo aǵeo trǎptlo «στον τραβηγμένο τόπο».

δ) ζώο ή φυτό (káli, lúpu, ǵápu, brátu, nǎnǎ, skíni, štrigóni, vúžu), π.χ. la mǎslo di la nǎnǎ «στο γρέκι της νάνας», la pádea a káilor «στην πεδιάδα των αλόγων».

Ό ρόλος μερικών τοπωνυμίων δέν περιορίζεται μόνο στη δήλωση του

ὀνόματος μιᾶς τοποθεσίας. Τὰ τοπωνύμια αὐτά, εἴτε ἐπειδὴ δηλώνουν τοποθεσίες μεγάλες σὲ ἔκταση (Gréku), εἴτε τοποθεσίες πού κατέχουν κεντρικὴ θέση σὲ μιὰ εὐρύτερη περιοχή (škúrdžea), λειτουργοῦν σὰν «τοπωνύμια ἀναφορᾶς». Τοπωνύμια δηλ. πού τὰ συναντοῦμε περισσότερο ἀπὸ μιὰ φορὰ (gúne, kãseáre, kétrí, sóputu) γιὰ νὰ διακριθοῦν ἀπὸ τὰ ὁμώνυμά τους, προσδιορίζονται ἀπὸ ἄλλα πού καὶ μοναδικὰ εἶναι καὶ ταυτόχρονα γνωστὰ στὸν πολὺ κόσμο. Τὰ σημαντικότερα ἀπὸ τὰ «τοπωνύμια ἀναφορᾶς» εἶναι: Gréku (kãseáre, kãngeále, keátrā mbroástā, limére, sóputu), Skúrdžea (gúne, kãseáre, kétrí álbe, túmba), Gírikínā (kãpsálā, kúfuri, láku), Láku (groápe, limére, limne), Amiré (arbinési, mučéli), Cíukā (Keátrā, keátrā aspártā), Vúžu (báltā, kãseáre). Τὰ τοπωνύμια πού βρίσκονται στὶς παρενθέσεις προσδιορίζονται ἀπὸ αὐτὰ πού βρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτὲς καὶ πού τὰ ὀνομάσαμε «τοπωνύμια ἀναφορᾶς». Ἰδιότητα παρουσιάζει τὸ τοπωνύμιο laku, τὸ ὁποῖο συναντιέται σὰν τοπωνύμιο ἀναφορᾶς, σὰν ἄπλο τοπωνύμιο, σὰν σύνθετο τοπωνύμιο καὶ σὰν τοπωνύμιο προσδιοριζόμενο ἀπὸ ἄλλο τοπωνύμιο ἀναφορᾶς (βλ. παραπάνω, καθὼς καὶ στὸ λῆμα láku).

Στὰ τοπωνύμια ἀναφορᾶς δὲ συγκαταλέγεται τὸ ὄνομα τοῦ παλιοῦ χωριοῦ Hilimóde (βλ. λ.), ἂν καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ τοπωνύμια βρίσκονται στὸ ὄρειο πού καταλάμβανε τὸ παλιὸ αὐτὸ χωριό. Τὸ Hilimóde σήμερα χρησιμοποιεῖται μόνον σὰν ἄπλο τοπωνύμιο. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα δυὸ τοπωνύμια ἴδια καὶ στὰ δυὸ χωριά, νὰ συγχέονται σήμερα καθὼς δὲν διευκρινίζονται ἀπὸ κανένα τοπωνύμιο ἀναφορᾶς. Ἔτσι ἔχουμε δυὸ φορὲς τοπωνύμια la Núku «στὴν καρδιά», l' agíu Thanási «στὸν ἅγιον Ἀθανάσιο». Τὸ ἀγιώνυμο ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμα στοιχεῖο γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ χωριοῦ Hilimóde, γιατί δυὸ ναοὶ πρὸς τιμὴ τοῦ ἰδιοῦ ἀγίου δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν μέσα στὸ ἴδιο χωριό. Τέλος ὅσο ἀφορᾶ τὶς μορφολογικὲς ἀλλαγὲς πού ἔχουν ὑποστεί οἱ λατινικὲς καὶ οἱ ἑλληνικὲς λέξεις περνώντας στὰ βλάχικα παρατηροῦμε τὰ ἀκόλουθα:

α) Οἱ λατινικὲς λέξεις, πού παίρνουν μέρος στὸ σχηματισμὸ τῶν τοπωνυμίων¹, διαφοροποιήθηκαν μορφολογικὰ ὡς ἑξῆς:

1. Γιὰ τὴν καλύτερη ἀνάγνωση τῶν τοπωνυμίων παραθέτουμε ἐδῶ μερικὰ βοηθητικὰ στοιχεῖα. Ὅλα τὰ γράμματα ἔχουν τὴ φωνητικὴ ἀξία τοῦ λατινικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου· χρησιμοποιοῦνται ἀκόμα τὰ παρακάτω γραφήματα:

ă: μισόκλειστο, κεντρικὸ, φθόγγος μεταξὺ e καὶ o, πρβλ. γαλλ. que.

î: κλειστὸ κεντρικὸ, φθόγγος μεταξὺ i καὶ u, πρβλ. τουρκ. kiz.

č: προστριβόμενο προουρανικὸ, πρβλ. ἰταλ. cioccolato.

ș,z: ἀντίστοιχα παχιά τῶν συριστικῶν ș,z.

ț:is, πρβλ. τσαλακῶνα.

Ἐποὺ συναντιῶνται στὴ συμμορφωρὰ δυὸ ἢ περισσότερα φωνήεντα, ἡ χασμωδία θεραπύεται μὲ τὴ συμμορφωρὰ.

- 1) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -us>-u, -e: rivus>arúu, juniperus>džuneápine.
 - 2) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -ø, -is: fur>fúru.
 - 3) θηλυκά ὀνόματα σὲ -a>-ā, -e: umbra>aúmbrā, rosea>arióse.
 - 4) θηλυκά ὀνόματα σὲ -ies, iei>-u (ἄρσ.): merides>amirídzu.
 - 5) θηλυκά ὀνόματα σὲ -is, aít. -em>-e: callis, aít. callem>kále.
 - 6) θηλυκά ὀνόματα σὲ -ø, -is>-e: crux>krúte.
 - 7) θηλυκά ὀνόματα σὲ -io, -ionis>-iu (ἄρσ.): gurgulio>gurgúliu.
 - 8) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -um>-u, -e: pinetum>kinétu, monumentum>murmínde (ἄρσ.)
- β) οἱ ἐλληνικὲς ἐξῆλλου λέξεις ποὺ παίρνουν μέρος στὸ σχηματισμὸ τῶν τοπωνυμίων, διαφοροποιήθηκαν μορφολογικά ὡς ἑξῆς:
- 1) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -as>-ā': samarás>sāmārá'.
 - 2) ἄρσενικά ὀνόματα σὲ -os, -òs>-u, -ò: θαθύλακος>naθílaku, θυθὸς>niθó.
 - 3) θηλυκά ὀνόματα σὲ -η>-u (ἄρσ.), -e: παπαδοράχη>paraðórahu, μέση>mése.
 - 4) θηλυκά ὀνόματα σὲ -ή>-ie: φυλακή>filikíe.
 - 5) θηλυκά ὀνόματα σὲ -α>-ā: λεύκα>léfka.
 - 6) θηλυκά ὀνόματα σὲ -ιά<-eáua, -ie: ἀσβεσταριά>azvistireáua, ποταμί>putamíe.
 - 7) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -α>-ā: μνήμα>mnímā.
 - 8) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -ι>-e (θηλ.), -u: σκοτάδι>skutíde, μοναστήρι>mānāstíru.
 - 9) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -ο>-u: φυλάκιο>filákíu.

Ágiri al Dáskalu (l' Ágiri)—= στὰ χωράφια τοῦ δασκάλου. Βρίσκεται στὰ σύνορα Ἑπταχωρίου καὶ τοῦ παλίου οἰκισμοῦ Hilimóde, βλ. λ.<λατ. ager-i, πρβ. ἑλλ. ἀγρός,

Aguruplátanu (l' —)= στὸν ἀγριοπλάτανο. Πρβ. στοὺν Μπλάτανο (Καλέντζι, Ἑπ)<ἀγριοπλάτανος.

Alóne al Náki al Pála (l' Alónea —)= στὸ ἄλωνι τοῦ Νάκη Πάλλα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, δ.π., 166. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ ὑπῆρχε χωριό, ὅπου καλλιεργοῦσε τὰ κτήματά του ὁ ὄπλαρχηγὸς Νάκης Πάλλας. Πρβ. τοπωνύμια Ἀλωνάκι², στ' Ντρούγκα τ' ἄλωνι³, στ' Ἀλουνάκ⁴: <ἄλωνι. Τὸ ὄνομα

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμίων, «Ἑπειρωτικά Χρονικά» 8(1933)104.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Περί τῶν τοπωνυμίων τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἑπείρου, «Ἑπειρωτικά Χρονικά» 3(1928)331.

3. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμίων, «Ἑπειρωτικά Χρονικά», Α' (1926)97.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἑπ., δ.π., σ. 331.

Νάκι<Γιαννάκης με ἀποκοπή.

Αλύτου (l' —) = στὸν πηλό. Μέρος με χῶμα ποὺ γίνεται πηλός, τὸν ὁποῖο χρησιμοποιοῦσαν οἱ Σαμαριναῖοι γιὰ νὰ κατασκευάζουν τοὺς φούρνους τους. Πρβ. καὶ τὸ ἑλλ. λούτος = ἐκλεκτὸν χῶμα... ('Αραβαντινός, 'Ηπειρωτικὸν Γλωσσάριον, 'Αθήναι 1909, 58). 'Απὸ α-προθετικὸ (βλ. Ν. Κατσάνη, 'Ελληνικὲς ἐπιδράσεις στὰ Κουτσοβλάχικα, Θεσ/νίκη 1977, 2.1.1.1.1.) + λατ. lutum = χῶμα, βλ. καὶ T. Papahadzi, ὁ.π., καὶ Κ. Νικολαΐδη, 'Ετυμολογικὸν Λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς, 'Αθήναι 1909, στίς λλ. lutu, λούτου.

Amiré (l' —) = στὴ βοσκή. Κοινοτικὸ μέρος ὅπου ἀπαγορευόταν ἡ βοσκή σ'ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου. 'Εβόσκαν ἐκεῖ τὰ ζῶα τοὺς οἱ ἀγωγιάτες ποὺ ἔρχονταν γιὰ τὸ πανηγύρι τῆς Μεγάλης Παναγίας τὸ Δεκαπενταγυστο. Πρβ. Τοπωνύμια: Μικρὸς Μερᾶς, Μεγάλος Μερᾶς¹ <τουρκ. mer' a «pasture».

Amiridzu al Hámpsä (l'Amiridzlo al Hámpsa) = στὸ στάλο τοῦ Χάμψα <λατ. meridio-are = μεσημβριάζω, ἢ <λατ. merities = μεσημβρία.

Anárafsu (l' —) = στὴν ἀνάπαυση. Μέρος κατάλληλο γιὰ γρέκι προβάτων. 'Αλλοῦ: <'Ανάπαμα, τόπος ἀναπαύσεως τῶν ὁδοιπόρων λόγῳ τῆς φύσεώς του»², <στ' 'Ανάπαμα, σταθμὸς ὁδοιπορούντων» (Μελισσουργοί, 'Ηπ.)³ <ἀνάπαυση.

Ápā Spindzurātā (l' Ápa aṣeá Spindzurāta) = στὸ κρεμαστὸ νερό. Τοποθεσία με καταρράκτη ποὺ τὸ ὕψος του ξεπερνáει τὰ σαράντα μέτρα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 45, καὶ Lupu Spindzuratu' aspindzuru <λατ. *expendiolare, ὁ T. Papahadzi, ὁ.π., στὴ λέξη, ὁ Νικολαΐδης, ὁ.π. <λατ. expendo. Πιθανότερη ἢ πρώτη ἐτυμολογία, γιὰ τὸ λατινικὸ di δίνει στὰ βλάχικα dz, πρβ. dies <dzua' ápā <λατ. aqua —.

Arbinéshi πληθ. (ὄν. ἐν. Arbinésu) (l' —) = στοὺς 'Αρβανίτες. 'Η τοποθεσία βρísκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Δίστρατου, 'Αρμάτων, Σαμαρίνας: ἐκεῖ οἱ κλέφτες ἔπιασαν πενήντα 'Αρβανίτες καὶ τοὺς σκότωσαν' Arbinesu <λατ. Albanensis.

— di la Pádea a Fúrlor (l' Arbinéshli —) = στοὺς 'Αρβανίτες τῆς πεδιάδας τῶν κλεφτῶν. 'Επίασαν καὶ σκότωσαν ἐκεῖ οἱ κλέφτες μικρὸ ἀριθμὸ 'Αρβανιτῶν. Βλ. καὶ Páde a Fúrlor.

— dit Amiré (l' Arbinéshli —) = στοὺς 'Αρβανίτες ἀπὸ τὸν Amiré, βλ. λ. Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ ὀφείλει τὸ ὄνομά του σὲ παρόμοιο μετὸ παραπάνω περιστατικὸ.

1. ΝΙΚ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Τοπωνύμια Σελιῦ Βεροίας, «Μακεδονικά» 13(1973)375.

2. ΚΩΝ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὁ.π., σ. 328.

3. ΚΩΝ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 119.

Arinā (I' —) = στην ἄμμο. Μέρος όπου συγκεντρώνουν μεγάλη ποσότητα ἄμμου οἱ γύρω ρεματιές. Πρβ. Ἀρίνα, τοποθεσία Διστράτου κατάφυτος ὄξυδων, Ἀρίνα εἶναι ἡ κουτσοβλαχική λέξις σημαίνουσα ἄμμον¹ <λατ. arena = ἄμμος.

Arúu (I' —) = στο ποτάμι. Εἶναι ἕνας παραπόταμος τοῦ Ἀούου <α-προθετικό + λατ. ríuus = ρυάξ.

Armáke (I' —) = στο κλωνάρι. Τοποθεσία με πολλά πεδκα· ἀνάμεσά τους ἕνα με πολλά κλωνάρια ἀπὸ τὸ ὅποιο προέρχεται ἡ ὀνομασία. Βλ. Nikolaos Andriotis, Lexikon der Arhaismen in Neugriechischen Dialekten, Wien 1974, στή λ. λεῖμαξ.

Asprólef̃i πληθ. (ὄν. ἐν. asprólef̃kā) (I' —) = στις ἄσπρες λευκες. Πρβ. τοπωνύμια: στ' Λεύκα², στ'ς Λεῦκις (Ἀετοράχη Ἡπ.)³ <ἀσπρόλευκα.

Aúmbra groásā (I' aúmbra azeá groása) = στην παχιά σκιά. Τοποθεσία με μιὰ πολλή μεγάλη καὶ δασύφυλλη ὄξυά· — aúmbra <α-προθετικό + λατ. umbra. Γιὰ τὸ groásā βλ. Grósi.

Azvistiréi πληθ. (ὄν. ἐν. azvistireáua) (I' —) = στις ἄσβεσταριές. Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ εἶναι γνωστὸ καὶ ἀλλοῦ: Ἀσβέστη⁴, Ἀζβισταργιές⁵, σ'ν Ἀσβέστη⁶, Ἀσβέστες (Κουκούλι Ζαγορίου)⁷ <ἄσβεσταριά, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὅ.π., 2.1.116, 3.5.8.

Balí (la —) = στοῦ Μπαλῆ. Πρβ. καὶ Καραμπαλῆ⁸, ποταμὸς τῆς Θεσσαλίας <τουρκ.

Baltā (tu —) = στή μπάρα (τοῦ νεροῦ). Τὸ τοπωνύμιο τὸ συναντοῦμε: στοὺς Βάλτους⁹, στὶς Μπάλτες¹⁰, «νε Μπάλτζ, βαλτῶδες μέρος Πλικατίου καὶ Ἀρμάτων»¹¹, στ'ς Μπάλτις (Μελισουργοὶ Ἡπ.)¹². Γιὰ τὴ λ. βλ. Τ. Ρα-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, «Ἡπειρωτικά Χρονικά» 9(1934)217.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἡπ., ὅ.π., σ. 325.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ Ἡπ., ὅ.π., σ. 326.

5. Γ. Τ. Κόλια, Τοπωνυμικὸν τοῦ δήμου Δωριέων Παρνασσίδος, «Ἀθηνᾶ» ΜΑ' (1933)113.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 137.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 106.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, στρατηγοῦ, Στρατιωτικὴ Γεωγραφία τῆς Θεσσαλίας, «Θεσσαλικά Χρονικά» 4(1923)33.

9. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 114.

10. Κ. Δ. Μέρτζιου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ξένων ἡπειρωτικῶν τοπωνυμίων, «Ἡπειρωτικά Χρονικά» 9(1934)196.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικά Χρονικά» 12(1937)241.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 125.

pahadzi, ὁ.π., στή λ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, Ἑτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς κοινῆς Νεοελληνικῆς, Θεσσαλονίκη² 1968, στή λ. βάλτος.

Báltă di la Vúžu: (tu Bálta di la Vúžlo) = στή πάρα τῆς κουφοξυλιάς. Πρβ. καὶ Βούζι, στὰ Βούζια, ὁ Βούζος, στ' Βούζ', Βούζοι, στ' Βούζους, Βούζια καὶ Βούζος. Εἶναι τὸ γνωστὸ φυτὸ ἀκτέα, κοινῶς κουφοξυλιά, *Sambucus Ebulus* καὶ *Sambucus Nigra* (Heldreich Th., Τὰ δημόδια ὀνόματα φυτῶν προσδιοριζόμενα ἐπιστημονικῶς, Ἀθῆναι 1910, 45, 54, Βλ. καὶ Τ. Papahadzi, ὁ.π., στή λ. vúžu).

Bară'ndzi πληθ. (ὀν. ἐν. barángă) (la —) = στὰ παραπήγματα· παράγκα, βλ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, ὁ.π., στή λ.

Bă'ti πληθ. (ὀν. ἐν. bāră) (la —) = στὶς μάρες. Τοποθεσία με πέρα πολλὰς «μάρες» νεροῦ. Πρβ. καὶ bară (bara «τέλμα», σλαβ.)¹, στ' Μπάρα², «μάραις, μάραις τὰ νερά», Ἀραβαντινοῦ, ὁ.π., σ. 63. Βλ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, ὁ.π., στή λ.

Bîza (la —) = στοῦ Μπίζιου. Μέρος ὅπου ὑπάρχει βρύση στὸ ὄνομα τοῦ Μπίζιου.

Brátu (la —) = στὸ ἔλατο. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ ὑπάρχει ἓνα πέρα πολλὸ ψηλὸ ἔλατο. Πρβ. καὶ brataloni (bratu + άλωνι) (Δόλος Πωγωνίου)³· <brad <bráthu = εἶδος θάμνου με κυπαρισσοειδῆ φύλλα, Κ. Νικολαΐδης, ὁ.π., στή λ. Γὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. καὶ Τ. Papahadzi, ὁ.π., στή λ.

Bubdzélu (la —);

Bugdănu (la —) = στὸν ὥραϊο, τὸν καλοφτιαγμένο. Μέρος ὅπου φυτρῶνουν πολλὰ ἀγιομάραντα καὶ μελισσοβότανα. Πρβ. Bugdănu «λόφος (δρυμάδες)⁴. Πρβ. καὶ τουρκ. Bughdan (Moldavie-Valachie), κάτοικος τῆς Μολδαβίας, βλ. Τ. Papahadzi, ὁ.π., στή λ.

Čiire alu Agyryiáni (la čiiirea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Ἀγορογιάννη. Πρβ. τοπωνύμια: Tsiirea atsea Márea, Tsiirea atsea Níka⁵. <τουρκ. çayır «meadow».

— al babarâmu (la čiiirea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Μπαμπαραμού. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ζούζουλης-Σαμαρίνας. Οἱ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 146, ἀναφέρουν «Barbaramu».

— al Búșia (la čiiirea —) = στὸ ταῖρι τοῦ Μπούσια.

— al Dina (la čiiirea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Ντίνα.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 371.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίστης, «Ἡερωτικά Χρονικά» 12(1937) 241.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχάριση, Δευτέρα συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν Πωγωνίου, «Ἡερωτικὴ Ἑστία» 1, σ. 816.

4. Ἀθ. Χ. Παπαχάριση, ὁ.π., «Ἡερωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37

5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 375.

Čiire al Dzima (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Τζήμα. Τò Dzima σάν κυριώνυμο είναι αντίστοιχο του Δημήτρης.

— al fòle (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Φόλια.

— al Karatášiu (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Καρατάσιου.

— al Kópanu (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Κόπανου.

— ali Mále (la Čiirea —) = στο τσαίρι της Male (:) .

— al Manáka (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Μανάκα.

— al Mălițu (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Μαλίτσου.

— al Miha al Mătúșiu (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Μιχάλη, του γιου του Ματθαίου. Τò Mătúșiu σάν κυριώνυμο είναι αντίστοιχο του Ματθαίος. Τò Miha αντίστοιχο του Μιχάλης, βλ. και Kîni al Mihăli.

— al Nákă (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Νάκα.

— al Păka (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Πάκα.

— al Plîți (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Πλίτση.

— al Tanăia (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Τανάγια.

— al Tașuți (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Τασούλη.

— al Țindzilóni (la Čiirea —) = στο τσαίρι του Τσιντζιλώνη <Ținți = πέντε + άλλώνι.

Čóngă (la —) = στο τσιόγκα. Είχε εκεί τὸ λημέρι του ὁμώνυμος κλέφτης.

Čirěșiu (la —) = στήν κερασιά. Πρβ. κερασιά, Κερασιές¹, λα Tschiresch (Ἀετομηλίτσα)² <λατ. cereseus.

— al Țoma (la Čirěșlo —) = στήν κερασιά του Țόμα.

Čoru dit Mése (tu Čorlo dit Mése) = στο πόδι που είναι στη μέση. Ὑπάρχει ἐκεῖ κοιλάδα που στο μέσο της ἔχει ἓνα ὕψωμα που μοιάζει με πόδι. Πρβ. Τσιόρου (Δρυμάδες)³· čoru <λατ. retiolus, ὑποκοριστικὸ τοῦ pes = ποδίσκος, dit <di, tu <di tru, mese <μέση.

Čúkă (la —) = στήν κορυφή (:). Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 145. Πρβ. Τσούκα, κορυφή τῆς Πίνδου, ὑψόμετρο 2930, Νέα Τσούκα⁴, ὁ Τζούκας⁵, Τσακό-πετρώδης λόφος⁶, Τσούκα (Γραβιά), ὄνομα ὀξείας κορυφῆς βουνού, στή Χίο κεφάλι, στή Θράκη λόφος, στήν Κυνουρία ἐπιφανὲς βου-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἑπ., ὁ.π., σ. 325.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτης, «Ἑπειρωτικά Χρονικά» 1(1938) 185.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχάριση, Δευτ. Συμβολή Τοπ. Πωγωνίου, «Ἑπειρωτική Ἑστία» 2, σ. 39.

4. Βικτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 46.

5. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν τῆς ποτε ἐπαρχίας Κουρέντων, «Ἑπειρωτική Ἑστία» 10(1961)147.

6. Ἰω. Σαρρή, Τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς, «Ἀθηνᾶ» Μ'(1928)132.

νό, στὰ Καλάβρυτα, τῇ Γορτυνίᾳ, συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιον¹, Τσιούκα <ιταλικὸ zucca κεφάλι², στήν Τζιούκα, λόφος καὶ ἐπ' αὐτὸν δάσος (Δρυμάδες)³, σ' Ντζιούκα Νάλτα (λόφος) Κωστήτσι⁴, σ' Τζιούκα κορυφὴ (Μελισσοῦργοι Ἦπ.)⁵, στοῦ Τσιόκα. Λόφος. Ἐπώνυμον τοιοῦτον δὲν ὑπάρχει⁶, Τσούκα Νάλτα. Εἶναι ἡ ρουμανικὴ λέξις ciuca κορυφὴ καὶ inalṭ ὑψηλὴ⁷, σ' Ντζιούκα⁸. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, δ.π., στή λ. Tsiuka κορυφὴ λόφου <ἀλβ. Tsiuke, σερβικὰ zuca = ἐξέχουσα ἄκρα ὁρους. Ὁ Τ. Papahadzi, δ.π., πρβ. ἀλβ. cukë, βουλγ. cuka, ἐλλ. ζούκα>.

Ćumä arose (la Ćuma ἀρεᾶ Αῤόση) = στήν κόκκινη τοῦφα. Εἶναι ἓνα καραούλι πού ἡ κορυφὴ του ἔχει κόκκινο χῶμα. Πρβ. Τσούμα ἄλτα (1023μ.) βουνὸ τῆς Θεσσαλίας⁹, τσ' Δυὸ Τσιούμις (τσιούμα-ράχη)¹⁰, στ'ν ὁμορφ' Τζιούμα (Βρυσοῦλα Πρεβέζης)¹¹, Τζούμα¹², σ' Ντζούμα τ' Γιρουγιάννη (λοφίσκος), λέγεται καὶ Τζουμί (Κωστήτσι Ἦπ.)¹³, σ' Τζιούμα, ἡ ὑψηλὴ ράχη τῆς Χώσεψης (Χώσεψη Ἦπ.)¹⁴, σ' Τζιούμα, βουνὸν Κερασόβου ὁμοιάζον πρὸς δοχεῖον (ὀνομαζόμενον τζιούμα) ἀνεστραμμένον¹⁵ <λατ. cyma = κύμα, ἢ ἐλλ. κύμα. Αῤόση <λατ. roseus — Βλ. καὶ Ν. Κατσάνης, δ.π., 2.1.6., Κ. Δ. Μέρτζιου, δ.π., σ. 188.

Dilihméti (la —) = στὸν Τρελλοαχμέτ <τουρκ. deli «mad, crazy» + Ahmet, τουρκικὸ κυριώνυμο.

Dirvëne (la —) = στὸ δερβένι. Ὑπῆρχε κάποτε ἐκεῖ τουρκικὸ φυλάκιο. Παρόμοια τοπωνύμια: Ντερβένι¹⁶, Δερβένι (δρόμος) (Σταυροσκιάδιον)¹⁷, στὰ

1. Γ. Τ. Κόλια, δ.π., σ. 150.

2. Δημ. Σάργου, Τοπωνυμικὸν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου Ζαγορίου, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937)204.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρ. Ἑστ.» 2, σ. 39.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., δ.π., σ. 118.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., δ.π., σ. 128.

6. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, δ.π., σ. 146.

7. Κ. Δ. Μέρτζιου, δ.π., σ. 194.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 13 (1938)185.

9. Βίκτηρος Δούσμανη, δ.π., σ. 46.

10. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἦπ., δ.π., σ. 330.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., δ.π., σ. 101.

12. Χρίστου Ἰ. Σούλη, Τοπωνυμικὸν τῶν Χουλιαράδων, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 7(1932)230.

13. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ., Τοπ., δ.π., σ. 118.

14. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ., Τοπ., δ.π., σ. 140.

15. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938) 185.

16. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, δ.π., σ. 88.

17. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 379.

Ντερβένια¹. Για την ετυμολογία της λέξης έλλ. Ντερβένι· βλ. ακόμα Τ. Papahadzi, δ.π., καί Κων. Στεργιόπουλος, Τοπ. Κονίτισης, «Ήπειρωτικά Χρονικά» 9(1934).

Drištéli alu αγίου-Θανάσι πληθ. (δν. έν. drišteálā) (la drištéile —) = στις νεροτριβές του αγίου 'Αθανασίου. Πρβ. Λά Δριστέλι (Δίστρατο)². 'Ο Κ. Νικολαΐδης, δ.π., αναφέρει ότι στις Σέρρες dristera-δρίστρα-δρίστλα (δεξαμενή) <δρίστρα (>). Κατά τον Meyer <λατ. tergo-tersum-tersilis-terstilis-trestiala. 'Ο Τ. Papahadzi, δ.π. <βουλγ. društelo.

— al Makrí (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Μακρή.

— al Mókea ή al Čiahčiri (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Μόκια ή του Τσιαχτσίρη.

— al Pívuľu (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Πίβολου.

— al Vrasámi (la Drištéile —) = στις νεροτριβές του Βρασάμη (Βαλσάμη).

Dzaniára (la—)=στού Τζανιára (κυριώνυμο). 'Ισως έχει κάποια σχέση με τη βλάχικη λέξη dzámā = ζωμός.

Dzína (la —); <λατ. Diana. Κατά τον Cihac <λατ. divina.

Džiuneápine al Síma (la Džiuneápinle —) = στον κέδρο του Σίμα· <λατ. juniperus = άρκευθος.

Δimneále πληθ. (δν. έν. * Δimneáuā) (la —); . Είναι μέρος με μεγάλες διαάδες για βοσκή. Πιθανή σχέση με τὰ δίμνηι, δίμνηιό «είδος σταριού που θερίζεται δυο μήνες μετά τη σπορά, Μ. Λεξικό Δημητράκου. Βλ. καί Ν. Κατσάνη, δ.π., 3.5.8. για την προέλευση του τοπωνυμίου από τὰ Διμηνιά, δίμηνιά.

Fágu Grósu (la Fáglo ατεό Gróslu) = στη χοντρή δρυά. Πρβ. fagu <λατ. fagus = φηγός.

Filákíu (la —) = στο φυλάκιο. 'Υπάρχουν σ' αυτό το σημείο έρείπια από παλιό φυλάκιο χωροφυλακής <φυλάκιο.

Filikíe (tu —) = στη φυλακή. Είναι μέρος αποκλεισμένο από παντού με μιά μόνο πρόσβαση <φυλακή.

Fintínā alu Ahúri (la Fintína —) = στην πηγή του 'Αχούρη. Κατά την παράδοση στο σημείο αυτό σκότωσαν Σαμαριναίοι βοσκοί τον 'Αχούρη (άπό τους πρώτους κατοίκους του χωριού), γιατί διαφώνησαν μαζί του σχετικά με το ποῦ έπρεπε νά χτιστεί το χωριό. Βλ. καί Wace-Thompson, δ.π.,

1. 'Α θ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Παγωνίου, δ.π., σ. 149.

2. Κων. Στεργιόπουλου, Τοπ. Κονίτισης, «Ήπειρωτικά Χρονικά» 9(1934) 239.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, δ.π., σ. 368.

σ. 145. Πρβ. *Fântână a furlor*¹ <λατ. *fontana* (ἐννοεῖται *aqua*) = πηγὴ, νῆμα.

— al *Čiára* (la *Fintina* —) = στὴν πηγὴ τοῦ *Τσιάρα*.

— al *Kiráoă* (la *Fintina* —) = στὴν πηγὴ τῆς *Κυράς*. Πρβ. καὶ *Wace-Thompson*, ὁ.π., σ. 45, *fandana*.

— al *Țigăriđă* (la *Fintina* al —) = στὴν πηγὴ τοῦ *Τσιγαρίδα*.

— al *Vára* (la *Fintina* —) = στὴν πηγὴ τοῦ *Βάρα*. Ὑπάρχει ἐκεῖ τὸ μνημὲν κάποιου *Βάρα* ποῦ τὸν σκότωσαν οἱ Ἀρβανίτες.

Fintini Vinite (la *Fintinle ațeale Vinitle*) = στὶς *γαλάζιες* πηγές. Βρίσκεται στὰ σύνορα Ἑπταχωρίου-Σαμαρίνας. Τὸ *vinite* πληθ. (ὄν. ἐν. *vinitu-ă*) <λατ. *venetus* = *γαλάζιος*: *fintinioáre* πληθ. (ὄν. ἐν. *fintinioárá*) (la —) = στὶς μικρὲς πηγές. Τὸ *fintinioárá* ὑποκοριστικὸ τοῦ *fintină*.

Frángu (la *Fránglo*) = στοῦ *Φράγκου*. Ὑπάρχει καὶ σήμερα τέτοιο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα.

Garélia (la —) = στοῦ *Γκαρέλια*. Βλ. καὶ *Wace-Thompson*, ὁ.π., 165, 166, 197. Πρβ. Στὸν *Γκαρέλια*, τοποθεσία *Φούρκας*, ὅπου οἱ ἀρχιλιηταὶ ἀδελφοὶ *Γκαρέλια* ἐφονεύθησαν ὑπὸ τουρκικοῦ ἀποσπάσματος².

Gaváni (la —) = στοῦ *Γκαβάνη*. Εἶναι βρύση στὸ ὄνομα κάποιου *Γκαβάνη* στὴν ἐπάνω συνοικία τοῦ χωριοῦ.

Gălbădză (tu —) = στὴν *εὐλογία*. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ προσβάλλονταν ἀπὸ τὴν *εὐλογία* τὰ πρόβατα, ἃν ἔμεναν γιὰ πολὺ. Πρβ. ἑλλ. *γκλαμπάτσα*, ἄλβ. *gëlbazë*. Βλ. καὶ *T. Papahadzi*, ὁ.π., στὴ λ.

Giža (la *Máslo di la Giža*) = στὸ γρέκι τοῦ *Γκίζα*. Τόπος κατὰλληλος γιὰ γρέκι προβάτων. Γιὰ τὴ λέξη *másu*, βλ. *Másu di la Năna*.

Groápă al Náku (la *Groára* —) = στὴ γούρνα (τάφο) τοῦ *Νάκου*. Πρβ. τοπωνύμια *Groára al Gizári*, *Groára al Nikulákí*³, *Γκρόπα*⁴, στ'ς *Γκρόπις* (*Κωστήτσι* Ἡπ.)⁵, στ'ς *Γκρόπες*⁶, *Γκρόπα αλ Τσιάπου* (*Ἀετομηλίτσα*)⁷. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. *T. Papahadzi*, ὁ.π., στὴ λ. Τὸ *Naku* ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. *Γιάννης*, βλ. καὶ *Alóne al Náki al Pálă*.

— *ku Ștrigóni* (la *Groápă* —) = στὴ γούρνα μὲ τοὺς ἐλεβόρους (ὀρει-

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 231.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

4. Π. Α. Φουρίκη, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς, «Ἀθηνᾶ» ΜΑ' (1929) 86.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 112.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 234.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 234.

νὸ φυτὸ τῆς Εὐρώπης)· < βλ. καὶ Τ. Papahadzi, δ.π., στή λ. Štrigoáne.

Groápe (πληθ. ὄν. ἐν. groápa) (tu —) = στίς γοῦρνες.

— di la Láku (tu Groápile —) = στίς γοῦρνες στὸ λάκο, βλ. Láku.

Gróši πληθ. (ὄν. ἐν. grósu) (tu Gróšli) = στά χοντρά. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὰ χοντρά ρόμπολα (mänikli). Τὸ μέρος εἶναι κρημνώδες (παλιότοπος)· < λατ. grossus = παχύς, πυκνός.

Gumavéti (la—); Βρίσκεται στὰ σύνορα Σαμαρίνας-Δοτισκοῦ πάνω στὸ δρόμο ποὺ ἐνώνει τὰ δυὸ χωριά.

Gurgúliu Álbu (la Gurgúilo atélu Álblo) = στὸν ἄσπρο στρογγυλὸ βράχο. Βλ. καὶ Wace-Thompson, δ.π., σ. 37. Πρβ. γκουρλιόνα = πέτρα μακρόστενη καὶ στρογγυλεμένη (Δρυμὸς Λαγκαδᾶ)· < λατ. gurgulio = γαργαρεὼν, τὸ álbu < λατ. albus —.

Gurgúliu Láiu (la Gurgúilo atélu Láilo) = στὸ μαῦρο στρογγυλὸ βράχο. Πρβ. ἑλλ. λάιος, λαγιαρνί, ἁλβ. laje = μαῦρος.

Γύνᾶ a Lúplui (la Γύνᾶ —) = στή λυκότρυπα. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε παρόμοια τοπωνύμια ὅπως: Ἐλπότρυπα¹, στ' Ἐλπότρυπις (Καλέντζι Ἐπ.)², Λυκότρυπα³, Ἀρκδότρυπα⁴, Ἀλπότρυπις⁵, Ἀλουπότρυπις (Σταυροσκιάδιον)⁶, Γύνᾶ al Miháli, Γύνᾶ ala Šabáli⁷, Γούβα, κορυφὴ Πίνδου⁸, στ' Γούβις (Κορύτιανη Ἐπ.)⁹, Γούβα (Δρυμάδες)¹⁰, στ' Γκούβα (Κωστήτσι Ἐπ.)¹¹, λα Γκούβ' (Ἀρματα)¹². Γιὰ τὴν ἐτυμολογία τῆς λέξης βλ. Κ. Δ. Μέρτζιου, δ.π., σ. 193 καὶ Νικ. Ἀνδριώτη, δ.π., στή λ. γούβα. Τὸ lupu < λατ. lupus —.

Γύνε πληθ. (ὄν. ἐν. gúnä) (tu Gúne) = στίς τρύπες. Τοποθεσία μὲ πολλές τρύπες ἀπὸ ἄλεποῦδες, ἄρκοῦδες, κουνάβια κ.λ. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ἀρμάτων-Σαμαρίνας.

— di Škúrdžea (tu Gúvile —) = στίς τρύπες τῆς Škurdžea βλ. λ.

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἐπ., δ.π., σ. 328.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., δ.π., σ. 102.

3. Ἰω. Σαρρή, δ.π., σ. 147.

4. Γ. Τ. Κόλια, δ.π., σ. 113.

5. Χρίστου Ἰ. Σούλη, δ.π., σ. 223.

6. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 379.

7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, δ.π., σ. 368.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, δ.π., σ. 33.

9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., δ.π., σ. 185.

10. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἐπ. Τοπ., δ.π., σ. 112.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 232.

— dit Mučeli (tu guvile —) = στὶς τρύπες τῆς λούτσας, βλ. Mučeli.

Γιόνι (tu —) = στοῦ γκιώνη. Τοποθεσία ὅπου ἀφθονοῦν τὰ ὀμώνυμα πουλιά. Πρβ. λὰ Γκιώνη (Δίστρατο)¹. Πρβ. ἄλβ. gjon = τὸ πουλι γκιώνης.

Giuldási (la —) = στοῦ Γιολδάση. Ὑπάρχει καὶ σήμερα τέτοιο ἐπάνω-μο στὴ Σαμαρίνα.

Γιανάκι (la —) = στοῦ Γιαννάκη. Τόπος ὅπου σκοτώθηκε κάποιος βοσκὸς μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα· <Γιαννάκης. Βλ. καὶ Alóne al Náki al Pála καὶ Gro-ára al Náku.

Γιοῖα (la —) = στοῦ Γιώτα. Μέρος ὅπου εἶχε τὸ γρέκι γιὰ τὰ πρόβα-τά του ὀμώνυμος βοσκός.

Γirikinā (la —) = στὴ γερακίνα. Πρβ. Γερακίνα ἢ στὸ Γεράκι, τοποθεσία Διστράτου, ὅπου μαζεῦνται πολλὰ γεράκια².

Γumārā (la —) = στὴ γουμάρα. Εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ποὺ δεσπό-ζει τῆς Σαμαρίνας. Τὸ ὄνομα προφανῶς ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦ βουνοῦ. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37. Πρβ. στ'ς Γομάρις³, λα Γομάρα, ὅρος Διστρά-του λόγῳ τῆς ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τὸ ὀμώνυμον ζῶον⁴. Πρβ. Ν. Ἀνδριώ-της, ὁ.π., γομάρι, μεσν. γομάριν· <γομάριον ὑποκοριστικὸ τοῦ ἀρχαίου ἔλλ. γόμος, πρβ. καὶ ἄλβ. gomar, τουρκ. hymar, ἀρβ. hmar. Τὸ gumara· <ἐλλ. γο-μάρα.

Háne (la —) = στὸ χάνι. Ἔτσι ὀνομάζεται ἡ κεντρικὴ πλατεία τοῦ χω-ριοῦ. Πρβ. Χάνι⁵, Χάνια⁶· <τουρκ. han «inn, caravanseraï».

Háire al Hadži (la Háirea —) = στὸ ἀνάθημα τοῦ Χατζῆ. Εἰκονοστάσι ἀφιερωμένο ἀπὸ κάποιον Χατζῆ στὴ μνήμη ἑνὸς συγγενῆ του ποὺ σκοτώ-θηκε ἐκεῖ.

Hilimóde = (στὸ) Χιλιομόδι. Τὸ μέρος αὐτὸ ποὺ τώρα ἀνήκει στὴ Σα-μαρίνα ἦταν κάποτε βουλγαρικὸ χωριὸ (βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., 72, 75, 93, 151)· μετὰ ἀπὸ πυρκαϊὰ οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρίνας ἐπιτέθηκαν καὶ τὸ κατέλαβαν. Σήμερα σώζονται μόνο μερικὲς καλύβες (βλ. Kālina...) ποὺ τίς χρησιμοποιοῦν οἱ Σαμαριναῖοι κτηνοτρόφοι γιὰ τίς ἀνάγκες τους. Πρβ. Χιλιομόδι (Κορινθία).

Ikoánā ali Stímarie Máre (la Ikoána —) = στὸ εἰκόνισμα τῆς Μεγάλης Παναγίας. Γίνεται διάκριση μεταξὺ Μεγάλης-Μικρῆς Παναγίας. Ἡ Μικρὴ

1. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 231.

2. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 229.

3. Σ τ ε φ. Μ π έ τ τ η, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 11, σ. 428.

4. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 9(1934) 235.

5. Ν ι κ. Γ. Π α π α δ ο π ο ὐ λ ο υ, ὁ.π., σ. 375.

6. Γ. Ἀ ν α γ ν ω σ τ ο π ο ὐ λ ο υ, ὁ.π., σ. 98.

Παναγιά ἀναφέρεται στοῦ ναοῦ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Μεγάλη Παναγιά στοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Πρβ. Ικοάνα¹, λα Εἰκόνα (Ἑετομηλίτσα, ἙΑρηματα)². Ικοάνα(εἰκόνα, τὸ Stîmarîe<λατ. sancta «ἁγία + Maria. Για τὸ mare βλ. Τ. Papahadzi, ὁ.π. καὶ Κ. Νικολαΐδης, ὁ.π.

— ali aghi-Paraskivî (la Ikoána —) = στοῦ εἰκόνισμα τῆς ἙΑγίας Παρασκευῆς.

Karamičiu (la Karamičlo) = τοῦ Καραμήτσιου. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν ἙΑρμάτων καὶ Σαμαρίνας. Πρβ. καὶ στ' Καραμήτσ(ου) (Βούρμπιανη)³<Καραμήτσιος.

Kăldărmă' (la—) = στοῦ πλακόστρωτο. Πλακοστρωμένο τμήμα τοῦ δρόμου Σαμαρίνας-Γρεβενῶν. Παρόμοια τοπωνύμια: Καλδερίμι, ὕψωμα κοντὰ στὰ Φάρσαλα⁴, galderîmi (Δόλος Πωγωνίου)⁵, Γκαλντερίμι⁶, Γκαλντερίμι⁷<τουρκ. kaldirim «pavement».

Kălivă al Hrista al Băzîtiku (la Kaliva —) = στήν καλύβα τοῦ Χριστοῦ Μπραζιτίκου. Πρβ. καὶ τὰ τοπωνύμια: Καλύβια⁸, στὰ Καλύβια (Κορύτιανη ἙΗπ.)⁹, καλύβια¹⁰, Καλύβια τ' ἙΑναγνώστη (Κωστήτσι ἙΗπ.)¹¹, λα Καλύβε (Δίστρατο)¹².

— al Băzîtiku di la Lăku (la Kălivă —) = στήν καλύβα τοῦ Μπραζιτίκου στοῦ λάκο. (Βλ. καὶ Lăku).

— al Kulûşiu al Musturîku (la Kaliva —) = στήν καλύβα τοῦ Νικολάου Μουστουρίκου<Κυλûşiu<Νικόλαος. Βλ. καὶ ἙΑθ. Μπούτουρα, Τὰ νεοελληνικά κύρια ὀνόματα, 1912, 79.

— al Mîtri al Dêci (la Kălivă —) = στήν καλύβα τοῦ Δημήτρη Ντέτση.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἙΠειρωτικά Χρονικά» 9(1934) 239.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἙΠειρωτικά Χρονικά» 12 (1937)211.

4. Βίκτηρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 43.

5. ἙΑθ. Χ. Παπαχαρίση, ὁ.π., «ἙΠειρωτικὴ ἙΕστία» 1, σ. 816.

6. ἙΑθ. Χ. Παπαχαρίση, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν Πωγωνίου, «ἙΠειρωτικά Χρονικά» 8(1933)147.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἙΠειρωτικά Χρονικά» 9(1934) 231.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. ἙΗπ., ὁ.π., σ. 326.

9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἙΗπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 105.

10. Γ. ἙΑναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 97.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ ἙΗπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 113.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «ἙΠειρωτικά Χρονικά» 12 (1937) 207.

ἽΟ Δ. Ντέτσης εἶχε ἐκεῖ τὰ κτήματά του μαζί με τὸν ὄπλαρχηγὸ Τσεκούρα (βλ. Tíkúra).

(Kālívā) al Kulúšiu al Hróna (la Kālína —) = στὴν καλύβα τοῦ Νικολάου Χρόνα.

— al Gianáki al Zúki (la Kālína —) = στὴν καλύβα τοῦ Γιαννάκη Ζούκη.

Kängeále di la Gréklo πληθ. (ὄν. ἐν. Kängéliu) (tu Kängeálile —) = στὰ καγκέλια τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα), (βλ. καὶ Šóputu di la Gréklo). Εἶναι δρόμος με πολλὰς στροφές. Τὸ ἴδιο τοπωνύμιον σὲ πολλὰ μέρη: Kängiáli¹, Καγκέλια², Κανγέλι (Δρυμάδες)³, Καγκέλι⁴. ἽΟ Τ. Parahadzi, ὁ.π., cängéliu <ἀλβ. kangellë, πρβ. la Cangeale (Avdela). ἽΟ Μέρτζιος⁵: «στὰ κάγκιλα: περὶ τῆς λέξεως κάμνει λόγον ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτοις IV, 190 παράγων αὐτὴν ἐκ τοῦ cancelli, ὁ δὲ Meyer (Neugr. Stud. III, 23) ἐκ τοῦ λατινικοῦ cancellum, ὅπερ τὸ πιθανότερον. Ἐκ τούτου εἰς ὅλας τὰς λατινογενεῖς γλώσσας ἔχομεν τὴν λέξιν».

Käpsälä dit Girikína (tu Käpsála—)=στὴν καψάλα τῆς γερακίνας, βλ. Girikiná. Σὲ πολλὰ μέρη τὸ ἴδιο τοπωνύμιον: Κάψαλα, Καψάλια⁶, Καψάλα, -ες, σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἀττικῆς⁷, Καψάλα, Καψαλιά⁸, Κάψαλο⁹, Καψάλω (Δρυμάδες)¹⁰, σ' Γκαψάλα (Κωστήτσι Ἠπ.)¹¹, τὰ Κάψαλα (Χώσσηψη Ἠπ.)¹², σ' Γκαμψάλα¹³: καψάλα.

Käräüle al Kunduđimu (la Käräüle —) = στὸ καραούλι τοῦ Κοντοδημου. ἽΟ Κοντοδημος ἦταν ὕλοτόμος. Πρβ. Καραουλάκ¹⁴, στὸ Καραούλ¹⁵, Καραούλια¹⁶. <τουρκ. qarouul = φύλακας.

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 370.

2. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 124.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37.

4. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 147.

5. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὁ.π., σ. 192.

6. Κ. Θ. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὁ.π., σ. 326.

7. Π. Α. Φουρίκη, ὁ.π., σ. 86.

8. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 127.

9. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 30.

10. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβ. Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρ. Ἑστία» 2, σ. 37

11. Κ. Θ. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 105.

12. Κ. Θ. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 138.

13. Κ. Θ. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπ. Χρ.» 12(1937)113.

14. Κ. Θ. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὁ.π., σ. 329.

15. Κ. Θ. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937)

16. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 98.

Kārvāsārā' (la —) = στο χάνι. Πρβ. Κραβασαρᾱς (Ἀμφιλοχία). Στοὺν Γκραβασαρᾱ ἢ Γκραβασαρᾱ' <τουρκ. kervansaray «caravansarai».

Kāšeāre al Mātúšiu (la Kāšeārea —) = στο τυροκομείο (στρούγγα) τοῦ Ματθαίου. kašeāre <λατ. caseria = τοῦ τυροῦ, πρβ. καὶ ἑλλ. κασιάρα «ἡ προκοπή» (Μπόγκας Εὐάγγελος, Τὰ γλωσσικά ἰδιώματα τῆς Ἡπείρου, Ἰωάννινα 1964, II, 219). Τὸ Mātúšiu ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Ματθαῖος, βλ. καὶ Túlia.

— di la Gumārā (la Kāšeārea —) = στο τυροκομείο (στρούγγα) τῆς Γουμάρας, βλ. λ.

— di la Gréklo (la Kāšeārea —) = στο τυροκομείο (στρούγγα) τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα). Βλ. καὶ Šóputu la Gréklo καὶ Kāngeále di la Gréklo.

Kāšeāre di la Groápe (la Kāšeārea —) = στο τυροκομείο (στρούγγα) στὶς γοῦρνες. Βλ. Groápe.

— di la Kétrī Álbe (la Kāšeārea di la Kétrile aṣeále Álbe) = στο τυροκομείο (στρούγγα) στὶς ἄσπρες πέτρες. Βλ. καὶ Kétrī Álbe.

— di la Vúžu (la Kāšeārea di la Vúžlo) = στο τυροκομείο (στρούγγα) τῆς κουφοξυλιᾱς. Βλ. καὶ Báltā di la Vúžu.

— di škúrdžea (la Kāšeārea —) = στο τυροκομείο (στρούγγα) τῆς Škúrdžea. Βλ. λ.

— Vākfeáskā (la Kāšeārea —) = στο βακούφικο τυροκομείο (στρούγγα). Πρβ. στὰ Βακούφικα². - vākfešku-eáska <vakúfe <ἑλλ. βακούφι <τουρκ. vakif «pious foundation».

Kāzā'ni πληθ. (ὄν. ἐν. Kāzáne) (tu —) = στὰ καζάνια. Ἐκεῖ εἶχαν τὰ ἐργαστήριά τους κιβδηλοποιοὶ ποὺ ἔκοβαν νομίσματα γιὰ τὰ πληρώνουν τὸ φόρο στὸν πασά τῶν Ἰωαννίνων. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 150. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο: Καζάνια³, Καζάνι⁴, στὰ Καζάνια (Σταυροσκιᾱδίου)⁵, Καζάνια ἢ Καζάνια βαθιά⁶, Καζάνια⁷, στοὺ Καζάνι⁸ <τουρκ. kazan «boiler».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικά Χρονικά» 12(1937) 212.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν τοῦ χωρίου Βέλτισστα Ἰωαννίνων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 9(1969)213.

3. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 230.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἡπ., ὁ.π., σ. 329.

5. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 2, 280.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 113.

7. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 147.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικά Χρονικά» 12 (1937)205.

Keáptine (tu —) = στὸ λανάρι. Ἡ τοποθεσία ἔχει πυκνοὺς θάμνους ποὺ μοιάζουν μὲ λανάρια (χειροκίνητη μηχανὴ γιὰ τὸ λανάρισμα τοῦ μαλλι-οῦ) <λατ. pecten = χτένι.

Keátrā Aspártā di la Čiúka (la Keátra Aspártā —) = στὴ χαλασμένη πέτρα στὴν Čiúka. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 38. Παρόμοια τοπωνύμια: Keatra¹, Λιθάρι κόκκινο, Πέτρα², λα Κιάτρα Λέφη³, Κιάτρα Φοῦρλουῖ, Κιάτρα αλ Τσάπουλουῖ (Δίστρατο)³. Ἡ λ. keatra <λατ. petra —. Aspártu-ā: μετοχὴ ρήματος aspargu <λατ. spargere = διασκεδάννυμι, διαλύω.

— al Búfu ἢ a Búflui (la Keátra — ἢ —) = στὴν πέτρα τοῦ μπουφου. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 38. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὁ.π. <λατ. bufus, ἀρχ. λατ. bubo = βύας, νυχτερινὸ πουλὶ σὰν τὴν κουκουβάγια. Ὁ Τ. Papahadzi, ὁ.π., πρβ. ἀλβ. buf, ἑλλ. μπουφος.

(Keátra) a Țaplui ἢ al Țapu (la Keátra —) = στὴν πέτρα τοῦ τράγου. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὁ.π., <ἀλβ. tsip καὶ țap τῶν Γκέκηδων. Πρβ. ἀλβ. çap, çjar, sqar, ἑλλ. τσάπος (Ἀραβαντινός, ὁ.π., 92), «τσάπ, τσάπ» (Κρυστάλλη, Ἀπαντα, II, 15 149. Εὐάγγ. Μπόγκας, ὁ.π., I, 397). Βλ. καὶ Τ. Papahadzi, ὁ.π.

— di la Čiukā (la Keátra —) = στὴν πέτρα τῆς Čiúka βλ. λ.

— Mbroadstā (la Keátra —) = στὴν ὄρθια πέτρα mbrostu-a <ἀρχ. σλ. prostu κατὰ τὸν Τ. Papahadzi, ὁ.π..

— Mbroadstā di la Gréklo (la Keátra —) = στὴν ὄρθια πέτρα στὸ Γκρέκο (Ἑλληνα). Βλ. καὶ Σόρπου di la Gréklo.

— al Kostagá (la Keátra —) = στὴν πέτρα τοῦ Κωσταγᾶ. Ἡ πέτρα αὐτὴ βρίσκεται στὰ σύνορα Δοτισκοῦ-Σαμαρίνας <ἑλλ. Κώστας - τουρκ. ağa=lord, master.

— Kundilie (la Keátra —) = στὴν πέτρα-κονδύλι. Κομμάτια αὐτῆς τῆς πέτρας χρησιμοποιοῦσαν τὰ παιδιά γιὰ νὰ γράφουν πάνω σὲ πλάκες. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ τοπωνυμίου αὐτοῦ βρίσκεται στὸ ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ οὐσιαστικά ποὺ δὲ συνδέονται μεταξύ τους, ἀλλὰ καὶ τὰ δυὸ μαζὶ ἀποτελοῦν μιὰ ἔννοια. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἐρμηνεύεται ἴσως ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τῶν ὁμιλητῶν νὰ ἐντάξουν στὴ γλώσσα τους τὴν ἑλλ. λ. «κονδύλι» καὶ νὰ τὴ χρησιμοποιήσουν στὴ δήλωση τοῦ τοπωνυμίου δίπλα στὴ βλάχικη λ. ke-átrā.-kundilie <κονδύλι.

— Neágäre (la Keátra —) = στὴ μαύρη πέτρα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37, 72, 145. negru-neágäre <λατ. nigrum = .Πρβ. ἑλλ. νιάγκρος-

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 370.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἡπ., ὁ.π., σ. 326.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937) 217.

νιάγκρου: ή νιάγκρα μούλα (Μπόγκας Ε., δ.π., σ. 265). Οί Βλάχοι χρησιμοποιούν για τὸ μαῦρος τὸ láiu = λάγιος, μαῦρος.

— di Žiužiule (la Keátra —) = στήν πέτρα τῆς Ζουζουλῆς. Ἡ πέτρα αὐτῇ βρίσκεται ἀκριβῶς στὰ σύνορα Σαμαρίνας-Ζουζουλῆς.

Kétrí Álbe (la Kétrile aεάle Álbe ἢ Álbile) = στίς ἄσπρες πέτρες. Albu <λατ. albus = λευκός.

— di Škúrdžea (la Kétrile —) = στίς ἄσπρες πέτρες τῆς Škúrdžea. Βλ. λ.

— (la Doále Kétrí) = στίς δυὸ πέτρες. Τόπος ὅπου οἱ Σαμαριναῖοι ἀποχαιρετοῦσαν καὶ ὑποδέχονταν τοὺς ξενητεμένους. Κατὰ τὴν παράδοση οἱ πέτρες μεγάλωναν καθὼς ποτίζονταν ἀπὸ τὰ δάκρυα (πέτρες τῶν δακρύων). Βλ. καὶ Wace-Thompson, δ.π., σ. 36.

— (la Doále Ketri di la Murmínde) = στίς δυὸ πέτρες τοῦ μνήματος. Για τὸ Murmínde βλ. λ.

Kinétu (la —) = στὸν πευκώνα. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο, π.χ. Κίνετ, λόφος Ἀρμάτων¹, τὸ δάσος τῆς «Κινέτας» στὰ Μέγαρο Κνέτα². Ὁ Ἱ. Σαρρῆς, δ.π., σ. 142 τὸ παράγει ἀπὸ τὴν ἁλβ. λ. kēnētē-kēneta = τόπος ὑγρὸς καὶ βαλτώδης <λατ. pinetum —.

Kiníku (la —) = στὸ πευκάκι <κίνu + παραγωγικὴ κατάξηλη -iku (πρβ. fičiór-fičiuíku), βλ. καὶ G. S. Henrich, Κλητικὲς καὶ γενικὲς σὲ -o ἀπὸ τὰ ἄρσενικά σὲ -os στὰ μεσαιωνικά καὶ νέα ἑλληνικά, Θεσσαλονίκη 1976, 65 κ.έ.

Kínu Sfirlíciu (la Kínlo —) = στὸ στριφτὸ πεῦκο. Ὁ Τ. Papahadzi γιὰ τὴ λ. Sfirlíciu <πρβ. ἁλβ. Fëllis, ἑλλ. φουρλέτσου, σφούρλα = στροφή· kínu <λατ. pinus—. Kíni al Miháli (la Kínli —) = στὰ πεῦκα τοῦ Μιχάλη. Πρβ. καὶ Kínlu al Dítša³.

Kirkuri (la —) ; Τόπος γυμνὸς χωρὶς βλάστηση. Πρβ. καὶ ἑλλ. κριάκουρα, στοὺν Γκριάκουρα, λιβάδι, ράχη Τζουμέρκων (Μελισσοῦργοι Ἦπ.)⁴ Ὁ Κόλιας, δ.π., σ. 132, γράφει: «Κάρκουρα», τόπος πλῆρης καρκάρων. Ἡ λέξις κράκουρα ἐσημεινεν εἰς Κουκοβίτσαν τόπον βραχῶδη, εἶναι δὲ ἡ κουτσοβλαχικὴ λέξις kreaku-kreakuri = τόπος ἀπόκρημνος-κρημνός. Ὁ Murnu (Rumänische Lehnwörter im Neugriechischen, München 1900) τὴν θεωρεῖ ρουμανικὴν ἐνῶ ὁ Νικολαΐδης σλαβικὴν. Κράκουρα ἀπὸ ἀναγραμματισμόν. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, δ.π., σ. 136, Κριάκουρας ἀπὸ τὴν ἁλβανικὴν gycore = μικρὰ κοιλάς εἰς τὴν κορυφὴν βουνοῦ μὲ λιβάδι. Εἰς τὴν ἀρχ.

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικά Χρονικά» 12(1937) 218.

2. Π. Α. Φουρίκη, δ.π., σ. 113.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, δ.π., σ. 370.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., δ.π., σ. 104.

ρουμ. grījac = σταυροειδῆς καὶ gurā = χάσμα, ἄρα Κριάκουρας = σταυροειδὲς χάσμα. Ἀλλ' ἀποκλίνω μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πρώτης ἐρμηνείας.

Kiúristā (la —) ; Εἶναι πλαγιὰ κατὰφυττὴ ἀπὸ ρόμπολα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 45, 50, 71, 130, 146. Μήπως = τόπος τῆς Κυρᾶς; kiúru<κυρά (πρβ. καὶ τὸ fintinā ali Kiráoā, βλ. λ., τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὴν πλαγιὰ αὐτῇ).

Koástā (la —) = στὴν πλευρά<λατ. costa. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 146.

Krúte (la —) = στὸ σταυρό. Σταυρὸς ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν συνόρων Σαμαρίνας-Χελιμοδιοῦ, Πρβ. Λα Κρούτσε (Δίστρατο, Ἀετομηλίτσα)¹<λατ. crux-cis.

Kukóti (la —) = στοῦ Κοκότη. Κυριώνυμο· πρβ. ἐπώνυμα Κοκότης, Κόκοτας.

Kulā al Hadžibira (la Kúla —) = στὸν πύργο τοῦ Χατζημπύρου. Πρβ. ἑλλ. κουλά, κουλῆς<τουρκ. kule «tower».

Kurā'ni πληθ. (ὄν. ἐν. kurānā) (la —) = στὶς κουπάνες. Πρβ. Kurā'ni². Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. T. Parahadzi, ὁ.π., στή λ.

Kuštúli (la Túlía al Kuštúli) = στοῦ Ζήση Κουστούλη. Μέρος ὅπου ἐζησε τὰ τελευταῖα τοῦ χρόνιου καὶ πέθανε ὁ Ζ. Κουστούλης. Τúlía-ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Ζήσης.

Kuzmā' (l' ἁγιο-Kuzmā'lu) = στὸν ἅγιο Κοσμᾶ. Μέρος ὅπου τὸ 1775 κήρυξε ὁ νεομάρτυρας ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Σήμερα ὑπάρχει ἐκεῖ ἐκκλησιά στὸ ὄνομά του³.

Kúrturi dit Grikína (tu Kúrturli —) = τὰ κούτσουρα στὴ γερακίνα, βλ. λ. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀπομεινάρια ἀπὸ ρόμπολα. Πρβ. Κούτσουρα⁴, Κούτσουρα (Εὐρυτανία-Γορτυνία)⁵, στὰ Κούτσουρα (Μελισσουργοὶ Ἠπ.)⁶<κούτσουρο.

Láku (la —) = στὸ λάκκο. Πρβ. καὶ Λάκκος⁷, σ'τς Λάκκ'ς (Κωστήτσι Ἠπ.)⁸<λάκκος ἢ<λατ. lacus «λίμνη».

1. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 226.

2. Ν ι κ. Γ. Π α π α δ ο π ο ὐ λ ο υ, ὁ.π., σ. 371.

3. Ἀ π ο σ τ. Ε. Β α κ α λ ο π ο ὐ λ ο υ, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας, 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 345, ὅπου μνημονεύει γράμματα χαραγμένα σὲ βράχο ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτὸ τὸ γεγονός. Πρβ. ἀκόμα W a c e - T h o m p s o n, ὁ.π., σ. 89.

4. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὁ.π., σ. 326.

5. Γ. Τ. Κ ό λ ι α, ὁ.π., σ. 131.

6. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 123.

7. Γ. Ἀ ν α γ ν ω σ τ ο π ο ὐ λ ο υ, ὁ.π., σ. 90.

8. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ὐ λ ο υ, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 114.

— dit Ġirikina (la —) = στο λάκκο τῆς γερακίνας, βλ. λ.

— Vinitu (la —) = στο βαθυγάλαζο λάκκο. Για τὸ vinitu βλ. Fintini vinite.

Lála (la Tákì al Lála) = στοῦ Τάκη Λάλα. Τοποθεσία ὅπου ὑπάρχει τὸ μνημα τοῦ Τάκη Λάλα.

Lanára ali Stimárie Niká (la Lanára —) = στο λαναριστήριο τῆς Μικρῆς Παναγιῆς. Βλ. καὶ Ikoánā ali Stimárie Máre (λανάρα).

Lázina (tu —) = στὴ λάζινα. Εἶναι ἡ πιὸ ζεστὴ περιοχὴ τῆς Σαμαρίνας. Στὴν Ἀετοράχη Ἦπ. Λάζινα «συννοικισμὸς ποὺ πρὶν κατοικηθεῖ πουλιόταν ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἀνατολικά τῶν Λαζάνων σὰν λιβάδι»¹, Λάζινα², στ'ς Λαζ'νιές (Μελισουργοὶ Ἦπ.)³, Λαζίνια⁴. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 196: Λαζινιές ἀπὸ τὴν σλ. λ. lazina = τμημα ἄγρου μὴ ἀροτριωθὲν ἢ καὶ lasina (σλ.) = εἶδος σταφυλῆς.

Léfkā (la —) = στὴ λεύκα. Πρβ. στ'ς Λεύκις (Ἀετοράχη, Κουκούλι Ζαγορίου)⁵. Βλ. καὶ Asprólefī.

Lésura (la —) ; Εἶναι βρύση μέσα στοῦ χωριό. Βλ. καὶ T. Papahadzi, ὁ.π., στὴ λ. Iésu.

Limére (la —) = στοῦ λημέρι (ἐλλ. λημέρι, πρβ. καὶ ἄλβ. limer.

— di la Gréklo (la Limérea —) = στοῦ λημέρι τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα). Βλ. καὶ Šóputu di la Gréklo.

Limne dit Láku ἢ Limne ku Ápā Vinitā (la Limnea ἢ la Limnea —) = στὴ λίμνη τοῦ λάκκου ἢ στὴ λίμνη μὲ τὸ βαθυγάλαζο νερό. Για τὴ λέξη Vinitā βλ. Fintini Vinite, limne (λίμνη).

Lóku Tráptu (la Lóoku ἀεὶ Tráptlo) = στο τραβηγμένο μέρος. Εἶναι τόπος ὅπου συμβαίνουν κατολισθήσεις. Lóku (λατ. locus —, tráptu μετοχὴ τοῦ ρήματος trágu (trahere = ἔλκω, πρβ. καὶ ἐλλ. τραβῶ, ἄλβ. (tër)heq, βλ. καὶ T. Papahadzi, ὁ.π., στὴ λ. trágu.

Lúpu Spindzurátu (la Lúplo ἀεὶ Spindzurátlo) = στο λυκοκρέμασμα. Κάποιος λύκος κρεμάστηκε ἐκεῖ καθὼς προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγει τὰ σκυλιὰ ποὺ τὸν κυνηγοῦσαν. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., 149, 157, Κρέμασμα (Κωστήτσι Ἦπ.)⁶. Για τὸ spindzurátu βλ. Ápa Spindzurátā-lúpu (λατ. lupus. Πρβ. ἀκόμα τὸ τοπωνύμιο Βάλια Λούπλου (Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ 9, 219).

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 100.

2. Χρίστου Ἱ. Σούλη, ὁ.π., σ. 233.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 128.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 228.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 109.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἦπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 114.

Lianúrā (la) = στὴ λιανούρα. Τοποθεσία μὲ πολλὰς μικρὰς ὀξυές. Πρβ. καὶ Λιανούρα = Δασύλιον Βούρμπιανης ἀπὸ ὀξυές. Λέγεται καὶ Λιανούρι¹· <λιανούρα (λιανός).

Másu di la Nánā (la Máslo —) = στὸ γρέκι τῆς νάνας. Βλ. Nánā. Πρβ. καὶ doáli másuri²· <λατ. mansum «ἄσυλον».

Mănăstiru (la —) = στὸ μοναστήρι. Εἶναι παλιὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ποὺ ἄκμασε τὸ 19 αἰῶνα· μόνασε ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Δημήτριος ὁ ἐκ Σαμαρίνης. Λειτουργοῦσε ἐπίσης ἀξιόλογη σχολὴ ζωγράφων· <μαναστήρι, μοναστήρι.

Miha (la —) = τοῦ Μιχάλη. Ἐκεῖ σκοτώθηκε ὁ Miha ἀπὸ τὸν συμπατριώτη του Škráku.

Mirmişáku (la Mirmişáklo); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43.

Mnîmă al Lifţéri alu Anţúli şi al Mîtri al Dimulió (la Mnîma —) ἢ (la Lifţéri) = στὸ μνήμα τοῦ Λευτέρη Ἀνθούλη καὶ τοῦ Δημήτρη Δημολιοῦ ἢ τοῦ Λευτέρη· <μνήμα.

— al Nikulî (la Mnîma —) = στὸ μνήμα τοῦ Νικολῆ.

Moáră al Hadţibîra (la Moára —) = στὸ νερόμυλο τοῦ Χατζημπύρου· <λατ. mola—.

— al Hadţigiáni (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τοῦ Χατζηγιάννη.

— al Giókă (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τοῦ Γιόκα.

— ali Stîmărie Nikă (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τῆς Μικρῆς Παναγιάς. Niku· <μικρός, μικὸς μὲ ἀνέβασμα τοῦ τόνου, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὁ.π., 2.6.1.

— al Táki al Mókea (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τοῦ Τάκη Μόκια.

Moáşe (la Moáşea —) = στὴ γριά. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37, 44. Πρβ. Βάβω, πέτρα πάνω σὲ λόφο ποὺ μοιάζει μὲ γριά (Ἀετοράχη Ἡπ.)³, στ' Βάβου (Μελισουργοὶ Ἡπ.)⁴. Πρβ. ἄλβ. moshë = ἡλικία.

— al Giákă (la Moáşea —) = στὴ γριά τοῦ Γιάκα. Πέθανε στὸ μέρος ἐκεῖνο καθὼς κατέβαινε στὰ χειμαδιά.

Muceli di la Alútu (la Mucéile —) = στὴ λούτσα τοῦ πηλοῦ, βλ. Alútu. Πάρα πολὺ διαδεδομένο τοπωνύμιο. Πρβ. στ' Μουτσιάρα = τοποθεσία μὲ πολλὰς μουτσιάρες (ἀναβρύσεις) ἐδάφους (Βρυσοῦλα Πρεβέζης)⁵, Μουτσιάρρα, Μουτσιλές⁶, στὴ Μότσιαλη = τοποθεσία ὑδροχαρῆς (ὑπάρχει καὶ εἰς

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 12(1937) 230.

2. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 367.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 100.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 119.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 101.

6. Χρίστου Ἱ. Σούλη, ὁ.π., σ. 235.

τὸ χωρίον Μπουλιάρτι τῆς Δρόπολης)¹, στ' Μουτσίλα², Μοτσεάλα, σ' ὅλη τὴν ἐπαρχία Κονίτισης³. Ὁ Μπέττης (Τοπ. Βέλτιστας, ὁ.π., σ. 34-45) γράφει: Μουτσιάλα σλαβ. mučar ἢ močila. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 182-203), «Μουτσίλες» εἶναι ἡ λ. močila (σλαβ.) = τόπος ὕγρός, Μουτσάρα, εἶναι ἡ σλαβ. moča (προφ. μότσια) = τόπος ἐλώδης καὶ močar = ὕγρασία λόγῳ βροχῆς.

— dit Amiré (la Mučéile—) = στὴ λούτσα τῆς βοσκῆς, βλ. Amiré.

Muráva (la—) = στὸ Μοράβα. Βουνὸ πάνω ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα.

Murmínde (la—) = στὸ μνῆμα. Ὑπάρχει ἐκεῖ κάποιος ἀρχαῖος τάφος. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 24, 36, 37, 45, 75. Πρβ. καὶ Murmínti (πληθ. Murmíntzâ)⁴, Μορουμέντο αλ Φλέβο⁵ <λατ. monumentum.

Múzgā (la—) = στὴ λάσπη. Τοποθεσία μὲ μουντὸ χῶμα ποὺ γίνεται γλοιώδης λάσπη. Πρβ. στ' Μούζγκα = τοποθεσία ὅπου ἀφθονεῖ ἡ μούσγκα (λάσπη) Πυρσόγιανν⁶. Ὁ T. Parahadzi, ὁ.π., πρβ. ἀλβ. muzgë <ἀρχ. σλαβ. muzga.

Nánā (la—) = στὴ νάνα. Μέρος ὅπου φυτρώνει τὸ φυτὸ nánā ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν οἱ Σαμαριναῖες γιὰ νὰ κάνουν πίτες. Πρβ. Νένα = λάχανο βουνου⁷ <τουρκ. na'na, nane «mint». Πρβ. καὶ βουλγ. nané.

Nāniče (la—) = στὴ μικρὴ νάνα. Μέρος ὅπου τὸ ἴδιο φυτὸ (νάνα) ὑπάρχει σὲ μικρότερη ποσότητα <nánā + ὑποκοριστικὴ κατάληξη -iče (κατὰ τὸ vāle-vāliče βλ. λ.).

Núku (la—) = στὴν καρδιά. Βρίσκεται στὸ Χιλιομόδι (βλ. Hilimóde). <λατ. nux-nucem, ἀκόμα μπορεῖ <nucus.

— al Papamíha (la Núklo—) = στὴν καρδιά τοῦ Παπαμίχα.

— al Stéfa (la Núklo—) = στὴν καρδιά τοῦ Στέφα.

— di la Háne (la núklo—) = στὴν καρδιά στὸ χάνι (βλ. Háne). Βρίσκεται στὸ χάνι τῆς πλατείας τοῦ χωριοῦ.

Páde a Káilor (la Pádea—) = στὴν πεδιάδα τῶν ἀλόγων. Ἐκεῖ ἀφηναν οἱ κिरατζήδες τὰ ἄλογά τους γιὰ νὰ βόσκουν. Πρβ. καὶ Πάδη⁸, στ'ς Πάδεις =

1. Ἀ θ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὁ.π., σ. 145.

2. Κ ω ν. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 125.

3. Κ ω ν. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτισης, «Ἑπαιρωτικά Χρονικά» 12(1937) 240.

4. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 372.

5. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 88.

6. Κ ω ν. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτισης, «Ἑπαιρωτικά Χρονικά» 12(1937) 241.

7. Κ ω ν. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἑπ., ὁ.π., σ. 325.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 17-63.

ἐκτάσεις ὁμαλαὶ (Κορύτιανη Ἑπ.)¹, Πάδες, Παδούλλα², στ' Μπάδ' τ' Λούρ' (Κωστήτσι Ἑπ.)³, στ' Πάδη (Μελισσουργοὶ Ἑπ.)⁴, στοῦ πάδι, Πάντε Λούγκα (Ἰσιωμα μακρὺ), Πάντε Μάρε (μεγάλο Ἰσιωμα) (Δίστρατο)⁵. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 187, Πάδη, εἶναι ἡ λ. *pad* = ἔδαφος κατιόν, μικρὰ κατωφέρεια. Ὁ Τ. Parahadzi, ὁ.π., γιὰ τὴν λέξη *páde* <ἀρχ. σλαβ. *padī* ἀμφίβολης σημασίας· *káilor* γεν. πληθ. τοῦ *kálu* <λατ. *caballus* = ὁ ἐργάτης καὶ ἀχθοφόρος ἵππος.

(*Páde*) a *Fúrlor* (la *Pádea*—) = στὴν πεδιάδα τῶν κλεφτῶν. Πρβ. στοῦ φούρου (Μελισσουργοὶ Ἑπ.)⁶, *Fântâna a Fúrlor*⁷, Κλεφτόβρυση⁸ <λατ. *Fur*—, πρβ. καὶ ἔλλ. φῶρ—.

— a *Gîfîlor* πληθ. (ὄν. ἐν. *Giftu*) (la *Pádea*—) = στὴν πεδιάδα τῶν γύφων. Ἔμειναν κάποτε ἐκεῖ γύφοι.

— *Kitéu* (la *Pádea*—);

— *ali Stîmărie Máre* (la *Pádea*—) = στὴν πεδιάδα τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. Ἐκεῖ χορεύεται κατὰ τὴ γιορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὁ περίφημος χορὸς *Čiăciu* (Τσιάτσιος).

— *al Parakîrîgia* (la *Pádea*—) = στὴν πεδιάδα τοῦ Παπακίργια.

— *Măre di Virtikónja* (la *Pádea aŝea Márea*—) = στὴ μεγάλη πεδιάδα τῆς τραμπάλας. Ὁ Τ. Párahadzi, ὁ.π., γιὰ τὸ *Virtikónja* καὶ τὸ συνώνυμό του *Drîmbábă*;

— *Mșátă* (la *Pádea aŝea Mșáta*) = στὴν ὁμορφὴ πεδιάδα. Βλ. καὶ *Wace-Thompson*, ὁ.π., σ. 36, 146: Ἀγαπητὸ μέρος στοὺς Σαμαρινάιους γιὰ κατασκήνωσι. Ἀξίζει τὴν ἐπωνυμία της. Εἶναι ἓνα ὁραῖο μέρος σὲ ἓνα ὁροπέδιο ποὺ διακόπτεται ἔδω καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ρυάκια μὲ ὠραιότατο κρῦο νερό· *mșatu* <λατ. *musiatus* <ἑλλ. *μυσιάω*, ἡ <λατ. (*in*) *formosius*).

Parađógrahu (la —) = στὴ ράχη τοῦ *παπᾶ* <παπάς + ράχη ἀναλογικὰ πρὸς τὸ παπαδοκόρη.

Parapúliu (la *Parapúilo*) = στοῦ Παπαπούλιου.

Parazîsi (la —) = στοῦ Παπαζήση. Πρβ. *Wace-Thompson*, ὁ.π., σ. 43: «Τὸ νερὸ προέρχεται ἀπὸ τοπικὴ πηγὴ. Εἶναι τὸ καλύτερο καὶ πιὸ κρῦο νερὸ τῆς Σαμαρίνας».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 105.

2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 237.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 116.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 126.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἑπαιρωτικά Χρονικά» 13(1938) 151.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἑπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 128.

7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 368.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἑπ., ὁ.π., σ. 327.

Păgița (la—) = στοῦ Παγίτσα. Καί σήμερα ὑπάρχει ὁμώνυμο ἐπώνυμο στή Σαμαρίνα. Βλ. καί Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 166.

Pălită (la Pălită) = στή δαρμένη (:). Πλαγιά ἀπέναντι ἀπό τήν Ἰούκα, βλ. λ. pălitu-ă, μετοχή τοῦ ρήματος pălesku = δέρνη.

Péndă (la—) = τοῦ Πέντα. Μιά ἀπό τίς πολλές βρύσεις τῆς Σαμαρίνας. Βλ. καί Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43.

Pixări πληθ. (ὄν. ἐν. pixăre) (tu—) = στά πυξάρια <πυξάρι <ἀρχ. ἑλλ. πύξος.

Pizălie πληθ. (ὄν. ἐν. pizăliu) (la—) = στά πεζούλια. Φυσική διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους σέ πεζούλια. Πρβ. Πιζούλια, ὄνομα ἐπικλινοῦς ἐκτάσεως καλλιεργουμένης, εἰς πεζούλια δέ πρὸς ἰσοπέδωσιν διηρημένης. Εἰς Γορτυνίαν λέγεται καί Πεζούλες ('Αρχ. Ἱστορ. Λεξ.)¹, στά Πιζούλια (Κωστή-τσι 'Ηπ.)² <πεζούλι.

Prióne al Gianáki al Nígză (la Priónea —) = στοῦ πριόνι τοῦ Γιαννάκη Νίκζα. Πρβ. Πριόνια³, στά Πριόνια, τοποθεσία Κερασόβου, ὅπου ὑπῆρχαν ὑδροπρίονα⁴ <πριόνι.

— al Mîha și al Kóla al Mălițu (la Priónea—) = στοῦ πριόνι τοῦ Μιχάλη καί τοῦ Νικόλα Μαλίτσου.

— al Nikuláki al Fóle (la Priónea —) = στοῦ πριόνι τοῦ Νικολάκη Φώλια.

— al Nășu și al Náki al Bitîrîna (la Priónea—) = στοῦ πριόνι τοῦ Θανάση καί τοῦ Γιάννη Μπιτίρνα· Νάșu <Νάσος <Θανάσης. Γιὰ τὸ Náki βλ. Alóne al Náki al Pălă.

— al Gianáki alu Areákă și al Mičibună (la Priónea —) = στοῦ πριόνι τοῦ Γιαννάκη Ἀρεάκα καί τοῦ Μιτσιμπούνα.

— al Șórbî (la Priónea—) = στοῦ πριόνι τοῦ Σιόρμπη.

Prúni πληθ. (ὄν. ἐν. Prúnu) (la —) = στίς κορομηλιές. Πρβ. Pruníklu al Gizáři⁵ <λατ. prunus.

Prúnu al Gióța (la Prúnlo—) = στήν κορομηλιά τοῦ Γιώτσα.

Púnge (la—) = στή γέφυρα. Παλιά ξύλινη γέφυρα στοῦ ποτάμι τῆς Σαμαρίνας. Πρβ. Púnti a Karaktsiúli⁶ <λατ. pons-tis.

— al Papakírýia (la púngea—) = στή γέφυρα τοῦ Παπακύργια.

1. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 143.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή 'Ηπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 116.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 373.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικά Χρονικά» 13(1938) 165.

5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 373.

6. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 373.

— al Vurlugiáni (la Pungea—) = στὴ γέφυρα τοῦ Βουρλογιάννη (Τρελλογιάννη).

Putámie di la Mănăstiru (la Putāmía—) = στὴν ποταμιὰ στὸ μοναστήρι. Πηγάζει ἀπὸ τὴ Virtikónṭa (Gréku) βλ. Páde Máre di Virtikónṭă kai Şóputu di la Gréklo, περνáει ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα, Δίστρατο, Ἄρματα, Κόνιτσα καὶ χύνεται στὸ Βοῖδομάτι (Ἄδως). Πρβ. Ποταµιά¹, Ποταµιά² < ποταµιά, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὁ.π., 2. 1. 116. 3. 5. 8.

Rámu (la Rámlo) = στοῦ Ράμου.

Réndă (la Rénda). Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 168.

Rustáne (la —). Εἶναι κοίλωμα μὲ μιὰ μόνο πρόσβαση.

Sálte πληθ. (ὄν. ἐν. sálṭa) (la—) = στὶς ἱτιές < λατ. salix-cis.

Sămărádzi πληθ. (ὄν. ἐν. sămăřă) (la—) = στοὺς σαμαράδες. Ὑπῆρχαν ἐκεῖ ὑλοτόμοι ποὺ ἐβγαζαν ξυλεία γιὰ σαμάρια < σαμαράς.

Samarína, βλ. Συμεωνίδη Χαρ., Σαμαρίνα «Μακεδονικά» 7(1966), ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία, Πρβ. Παληοσαμαρίνα, κτῆμα τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στὴ Θεσσαλία, ὅπου ξεχειμώνιαζαν τὰ πρόβατα τοῦ Μοναστηριοῦ, Βίκτωρος Δούσμανη, ὁ.π., σ. 49, πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 92.

Skáră (la—) = στὴ σκάλα. Εἶναι σκαλιστὴ πάνω σὲ βράχο σκάλα. Πρβ. Σκάλα³, Σκάλα⁴, σ' τ'ς Σκάλα (Μελισσουργοὶ Ἡπ.)⁵, στ' Σκάλα (Χώσσην Ἡπ.)⁶ < σκάλα ἢ < λατ. scala.

Skurdeái (la—); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 37, 75, καὶ Capidan Th., Aromânii, Dialectul Aromân, Bucureşti 1932, 515i-eai (<:), ἢ κατάληξη δηλώνει αὐτὸν ποὺ τοῦ ἀρέσει... ποὺ μπορεῖ νά... , π.χ. fiteái = αὐτὸς ποὺ τοῦ ἀρέσει νὰ συμπεριφέρεται σὰν κορίτσι.

Skutíde di la Kínli al Miháli (tu Skutídea—) = στὸ σκοτάδι τῶν πεύκων τοῦ Μιχάλη. Τὰ πεῦκα στὴν τοποθεσίᾳ αὐτὴ εἶναι τόσο πυκνά, ὥστε οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου δὲν μποροῦν νὰ διαπεράσουν καὶ νὰ φωτίσουν τὸ μέρος. Πρβ. νε σκοντάντ? < σκοτάδι.

Sfindánu di la Brátu (la Sfindánlo—) = στὸ σφεντάμι στὸ ἔλατο. Βλ. καὶ bratu < σφεντάμι, σφένδαμος.

1. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 93.

2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 238.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἡπ., ὁ.π., σ. 329.

4. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὁ.π., σ. 92.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 127.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 135.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938)

Sfindánu di la Pizúlie (la Sfindánlo —) = στο δ σφεντάμι στα πεζούλια. Βλ. Pizúlie.

Silātúrā (la—) = στο σέλωμα. Πρβλ. λα schalatoúra (στην άλατιέρα), τοποθεσία Διστράτου όπου άλατίζουν τα πρόβατα¹, σ' τ' σ' schilitoúra, άτραπός και τοποθεσία περι αυτήν. 'Ανώμαλος και γεμάτη χαλίκια άτραπός (Κουκούλι Ζαγορίου)². 'Ο Κ. Α. Μέρτζιος, δ.π., σ. 192, Σιλιτούρα: Σχετίζεται με τη ρουμανική silitor-oare = άδιάλειπτος, συνεχής, ή με το silitra = άλας και πέτρα νίτρου (κοινώς Γκιουβερτζελές). 'Ο Τ. Papahadzi, δ.π., silatura <*sellatura<λατ. *sellare<sellā(;))

Sindiliú (la—) = στη συντέλεια. Πρβ. Συντέλειον, όριον δύο γειτονικών χωριών³<συντέλεια.

Sinurómate (la tréile Sinurómate) = στα τρία σύνορα. Είναι τα σύνορα των χωριών Δοτσικό, Φιλιππαίοι, Σαμαρίνα. 'Ο πληθ.<έν. sínuiru κατά το έλλ. γράμμα-γράμματα<σύνορο<τρέι<λατ. tres-tria.

Skilíθre (la—) = στα σκληθρα. 'Υπάρχουν εκεί πολλά σκληθρα που οι φλούδες τους χρησιμοποιούνται για το βάψιμο μαλλιών. Πρβ. Σκληθρα⁴<σκληθρο.

Stamúli (la—) = στού Σταμούλη<Σταμούλης, ύποκοριστικό του Στάμος.

Stána (la—) = στού Στάνα.

Stifáne (la—) = στο στεφάνι. Δακτύλιος διαφορετικού πετρώματος πάνω σέ βράχο. Πρβ. Στεφάνι 'Ολύμπου, στού στιφάνι τ' Βέλι' (Κωστήτσι 'Ηπ.)⁵, στού Στιφάνι τ' Νάτσ' (Φορτώση 'Ηπ.)⁶ στεφάνι.

*Škúrdže (Škúrdžea); Τό ύψωμα αυτό έχει γύρω γύρω όζυές και πεύκα ενώ στην κορυφή ύπάρχει ένα κοίλωμα. Βλ. και Wace-Thompson, δ.π., σ. 149.<

Šóputu al Bulúbasi (la Šóputlo—) = στη βρύση του Μπουλούμπαση. Πρβ. šóputli atsali Márli⁷. Στούshóπουτου σέ πολλά χωριά της έπαρχίας Κονίτσης⁸, στ' Σιόπουτ' (Χώσπη 'Ηπ.)⁹, στού shóπουτου (Κουκούλι Ζαγορί-

1. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικά Χρονικά» 13(1938) 170.

2. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Συμβολή 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 110.

3. Γ. Τ. Κ ό λ ι α, δ.π., σ. 147.

4. Γ. Τ. Κ ό λ ι α, δ.π., σ. 146.

5. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Συμβολή 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 117.

6. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Συμβολή 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 135.

7. Ν ι κ. Γ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, δ.π., σ. 374.

8. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικά Χρονικά» 13(1938) 173.

9. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Συμβολή 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 139.

ου, Μελισσοῦργοι Ἰ.Π.¹. Ὁ Ν. Πατσέλης (Τοπωνυμικὸν Δελβινακίου, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 15, 1959, 366), Σιόποτο<σερβ. βουλγ. σοπότ = γῆ νεροῦ, ὁ Π. Ἀραβαντινός, ὁ.π., <εἰσοποτὸν ἢ σηποτὸν = διὰ τὸ ἄνυδρον τῶν μερῶν ὅπου εὕρισκετο, ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὁ.π., σ. 192. Σιόποτος<σλ. sorot = μικρὰ πτώσις ὕδατος.

— al Dabúra (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Νταμπούρα, βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 44, 70.

— al Dóta (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Ντότα.

— al Džavéla (la Šóputlo al—) = στὴ βρύση τοῦ Τζαβέλα.

— al Kitiúnu (la Šóputlo la Kitiúnlo) = στὴ βρύση τοῦ Κατούνα.

(Šóputu) al Gavriili (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Γαβριήλ. Ἰσως ἦταν κάποιος καλὸγερος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ἀρμάτων-Σαμαρίνας.

— al Hadži (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Χατζή.

— al Papakírýia (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Παπακύργια.

— al Sarmanióti (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Σαρμανιώτη Sarmanioti<Samarinioti μὲ ἀναγραμματισμό.

— al Šakiláru (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Σακελλάρη. Λέγεται ὅτι αὐτὴ τὴ βρύση τὴν ἔχτισε κάποιος δάσκαλος Σακελλάρης. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43.

— al Štimárie Máre (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τῆς Μεγάλης Παναγίας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 40.

— di Kódru (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ δρυμοῦ. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 145. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ τοπωνύμιο αὐτό: στ'ς Κόντρις = λόφος μὲ κοντριά (;) (Καλέντζι Ἰ.Π.)², Κόντρες³, Κοντούρα = δασωμένη ραχοῦλα⁴, Κόντρα = βραχώδης λόφος⁵, Κόντρος⁶, Κόντρες = πέτρες (;)⁷, Κόντρα Ζέζα κατὰ τὸν Σαρρή<ἀλβ. kodra e zezë, Κοντρεζέζα<ἀλβ. kodrëzë = λοφίσκος⁸. Ὁ Τ. Papahadzi, ὁ.π., πρβ. ἀλβ. kodër<λατ. <*quodrum (quadrum «τετράγωνο»).

— di la Gréklo (la Šóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Γκρέκου (Ἑλληνα). Ἕνας γκρέκος ποὺ ἦταν ἄρρωστος πέθανε μόλις ἤπιε ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς βρύ-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή Ἰ.Π. Τοπ., ὁ.π., σ. 100, 127.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολή Ἰ.Π. Τοπ., ὁ.π., σ. 102

3. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 146.

4. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 420.

5. Ἰω. Σαρρή ὁ.π., σ. 132.

6. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν Γραμμένων Ἰωαννίνων, «Ἡπειρ. Ἑστία» 8(1959).

7. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Βέλτισστας, ὁ.π., σ. 211.

8. Π. Α. Φουρική, ὁ.π., σ. 115.

σης αὐτῆς. Βλ. καὶ Kängeále di la Gréklo.

— la Gudrumíſa (la Šóputlo—).

Šuputíku (la Šuputítklo) = στὴ βρυσούλα. Πρβ. Šoputiká¹<(soputu + παραγ. κατάληξη -iku, βλ. καὶ Kiníku.

— al Mitákā (la šuputítklo—) = στὴ βρυσούλα τοῦ Μιτάκα.

— di la Firi (la Šuputítklo—); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., σ. 43, šóputu dit vale.

Šuputírā (la—) = στὴ βρύση.

Tambúri (la—) = στοῦ Ταμπούρη.

Tābúre (la—) = στοὶ ταμπούρι. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Σμί-
ξης-Σαμαρίνας καὶ ὑπῆρχε προφανῶς ἐκεῖ τουρκικὸ ταμπούρι<ταμπούρι.

Túlia (la—) = στοῦ Τούλια. Ἦταν κάποιος τσομπάνος ποὺ εἶχε τὰ πρό-
βατὰ του στὴν περιοχὴ tu lázinā βλ. λ. Πρβ. λατ. Tulus, ἀντίστοιχο τοῦ Ματ-
θαῖος.

Tumbā (la—) = στὴν τούμπα (μνῆμα). Πρβ. Ἄνω-Κάτω Τούμπα Θεσ-
σαλονίκης, Τσοῦμπα-κατσίκι<(tumbe<tumba = τύμβος, tzube-a = κάθε ὕ-
ψωμα², στ' Ντούμπα³.

— di Škúrdžea (la Tumba—) = στὴν τούμπα τῆς Škúrdžea, βλ. λ.

Túrku (la Túrkle) = στὸν Τοῦρκο. Σκοτώθηκε ἐκεῖ κάποιος Τοῦρκος
πέφτοντας ἀπὸ βράχιο.

Θανάσι (l' Ἀγίου-Θανάσι) = στὸν ἅγιο Ἀθανάσιο. Ὑπάρχουν δυὸ ἐκκλη-
σίες τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ἡ μία στὸ Hilimóde, βλ. λ., καὶ ἡ ἄλλη στὴ
Σαμαρίνα.

Tal Vasili al Taknáki (la—) = στὴ Βασίλαινα τοῦ Τσακνάκη. Ὑπάρχει
μνῆμα γυναικας ποὺ πέθανε καὶ θάφτηκε ἐκεῖ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς κατο-
χῆς.

Tára Aróſe (la Tára aſea Aróſea) = στοὶ κοκκινόχωμα, Πρβ. Φουντα-
ρόσα⁴, λα Τσάρα Róscha = στοὶ κοκκινόχωμα (Δίστρατο)⁵. Tara<λατ. terra
= γῆ· arosu<λατ. roseus.

Tikúra (la—) = στοῦ Τσεκούρα. Ἦταν γνωστὸς ὀπλαρχηγὸς τῆς Σα-
μαρίνας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὁ.π., στὴ λ. Πρβ. στ' Τσικούρα (Ὁξυά)⁶.

1. ΝΙΚ. Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 374.

2. Π. Α. Φουρίκη, ὁ.π., σ. 166.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938)
182.

4. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὁ.π., σ. 244.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938)
184.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938)
184.

Uboáže (la —) ; . Βλ. καὶ Báltā di la vúzu.

Umbrelā (la —) = στὴν ὀμπρέλλα. Πρβ. Οὐμπρέλλα, ἐλάτῃ ὁμοιάζουσα πρὸς ὀμπρέλλαν¹· <ἰταλ. ombrella ἢ <ὀμπρέλλα.

Vaθilaku (tu —) = στὸ βαθύλακκο. Πρβ. Βαθύλακκος²· <βαθύλακκος.

Vále kírñā (la Válea —) ; Οἱ παλιοὶ Σαμαριναῖοι διηγοῦνται τὴν παρακάτω ἱστορίαν γιὰ τὴν κοιλάδα αὐτή. Τὴν ὥραν ποὺ κάποιοι βοσκὸς ἐψηνε κρέας στὴν κοιλάδα αὐτή, ἓνας διάβολος τὸν πλησίασε καὶ ἄρχισε νὰ ψήνει βατράχια στὴν ἴδια φωτιά. Προσπαθοῦσε νὰ ἐκνευρίσει τὸ βοσκὸ καὶ νὰ τοῦ ἀποσπάσει μιὰ λέξη γιὰ νὰ τοῦ πάρει τὴ φωνή. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα τοῦ ἔλεγε: meá ríkātā, ta nu ríkātā = τὸ δικό μου (κρέας) στάζει (λίπος), τὸ δικό σου δὲ στάζει. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ ὥρα ἐξαγριωμένος ὁ τσομπάνος καὶ χωρὶς νὰ πεῖ λέξη, σήκωσε τὴ σούβλα του καὶ χτύπησε τὸ διάβολο στὸ κεφάλι μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τοῦ κόψει τὸ αὐτί. Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὅπ., σ. 44, 75, Vale Kārne «snubnose valley». Παρόμοια τοπωνύμια: Βάλεα Μάρι, Βάλεα ντι κόρνο³, Βάλε Βλάχ, Βάλε Σιάκε = ξηρόλακκος⁴, vale <λατ. vallis, κατὰ τὸν T. Parahadzi, ὅπ., kírñā (ἄρσ. kírnu) <ἄρχ. σλαβ. krunu = ὠτότμητος.

Vále ku Skini (la Válea—) = στὴν κοιλάδα μὲ τὰ ἀγκάθια. Πρβ. Ἀγκάθι⁵ <λατ. spinus.

Varcó al Paláska (la Varkólo—) = στὸ βαρκὸ τοῦ Παλάσκα. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὰς «ἀνάβρες». Πρβ. varcó⁶, στὰ Βαρκά (Καλέντζι Ἡπ.)⁷, στὰ Βαρκά⁸, Βαρκός, -ά, ἔκταση μὲ βοῦρλα⁹, Λα Βαρκάτζ, Λα Βαρκόλου Νίκλου, Λα Βαρκόλου Μάρλι (Δίστρατο, Ἄρματα)¹⁰, στὰ Βαρκά = ὄνομα χωριῶν ἔπου ἀναβρῦει ὕδωρ¹¹. Ὁ Πατσέλης, ὅπ., σ. 361 γράφει: «Ὁ Meyer θεωρεῖ τὴν λέξιν ἄλβανικὴν <ἄλβ. vlace, τὸ ἴδιο δὲ τοπωνύμιον συναντᾶται ἀκόμα εἰς Ζαγόρι, Σπήλαιον, Παρνασσίδα». Ὁ Σάρρος, ὅπ., 193, «Βάρκος: ὁ Γ. Χατζηδάκις καὶ ὁ Γ. Ἀναγνωστόπουλος τὴν παράγουν ἀπὸ τὸ ἐλλ. βα-

1. Γ. Τ. Κόλια, ὅπ., σ. 140.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 219.

3. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅπ., σ. 88.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 239.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΑ. Ἡπ., ὅπ., σ. 324.

6. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅπ., σ. 367.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἡπ. Τοπ., ὅπ., σ. 102.

8. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέτων, «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 143.

9. Γ. Τ. Κόλια, ὅπ., σ. 114.

10. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 220.

11. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Παγωνίου, ὅπ., σ. 147.

ρύς». 'Ο 'Ανδριώτης<βαρύς + -ικός. 'Ο Κ. Δ. Μέρτζιος, δ.π., σ. 190: «μὴ ἀνευρῶν τὴν λέξιν ταύτην εἰς τὰς βαλκανικὰς γλώσσας, φρονῶ ὅτι ἔχει σχεδὸν μᾶλλον μὲ τὴν ἰταλ. vargo = πόρος, δίοδος».

Vāliče (la —) = στὴ μικρὴ κοιλάδα. Αὐτὴ ἡ κοιλάδα ποὺ διασχίζει τὸ χωριό, ἔχει διαμορφωθεί τὴν σὲ ὑπόνομο<vale + παραγ. κατάλ. -iče κατὰ τὸ nāniče βλ. λ.

Vātāmāti (la Vātāmāti) = στοὺς σκοτωμένους. Σκοτώθηκαν ἐκεῖ τρία ἄτομα ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα. 'Ο Τ. Papahadzi, δ.π., vātāmu<*vatinare (<vatius) ἢ <λατ. *vatimare<λατ. *vatimare<victimare<vates. 'Ετυμολογία σκοτεινὴ.

Vīgla (la —) = στὸ παρατηρητήριον. Πάρα πολὺ διαδεδομένο τοπωνύμιον. Πρβ. σ'τ'ζ Βίλλις¹, Βίγλα² κ.ἄ. 'Ο Α. Π. Φουρίκης, δ.π., γράφει: Βίγλα<Vigilia = νυκτερινὴ φυλακὴ>vigle ἢ viglë, vigljë>vile καὶ vila, κατσηβίλα = κακὴ βίγλα.

Vithō (tu —) = στὸ βυθό. 'Υπάρχει ἐκεῖ māsū di noātini = γρέκει γιὰ ζυγούρια<βυθός.

Vráka (la —) = στοῦ Βράκα.

Vuloagā (tu —) = στὸ ξέφωτο (:). Πρβ. Βολόγ(γ)ες, ἐκτεταμένος τόπος ἐλαφρὰ ἀνηφορικὸς μὲ πεύκα, ὄξυές, βαλανιδιές καὶ πυκνὴ ὀμίχλη³. 'Ο Τ. Papahadzi<ἀρχ. σλαβ. vologa.

Vurtóki πληθ. (ὄν. ἐν.*vurtope ἢ *vurtopu) (tu=) ; . Πρβ. καὶ Βουρτόπια (<Αετοράχη 'Ηπ.)⁴, στ' Βουρτόπα⁵, σ'τ'ς Βουρτόπις⁶, Βουρτόπι, Βουρτόπια = κοῖται καὶ χλοεραὶ τοποθεσίαι εἰς τὸ βουνόν⁷, στὰ Βουρτόπια (Κάτω Μερόπη)⁸, στὰ Βουρτόπα, Βουρτοποπούλα⁹, στοῦ Βουρτόπ' (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)¹⁰. 'Ο Σούλης, δ.π., Βορτάπε (Βουρτόπ', Βουρτόπους, Βουρτόπια) κατὰ τὸν Burleanu εἶναι λέξις βλαχικὴ». 'Ο Κ. Δ. Μέρτζιος, δ.π., 184 γράφει: «Βορτάπες καὶ Βιρτόπες, εἶναι αἱ ἀρχαῖαι λέξεις vurtop, vartop = φάραγξ, χαράδρα, ἄντρον, καταφύγιον< vartpa (παλαιο-σλαβικὴ) σημαίνει σπήλαιον, καὶ virtoara = ἀπορρώξ. 'Υπάρχει καὶ ἑτέρα συνώνυμος (σλ.) vrt, vrtas = κήπος».

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 105.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Γραμμένων, δ.π., σ. 180.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, δ.π., σ. 367.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 100.

5. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 10, 149.

6. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 10, 423.

7. Δημ. Μ. Σάρρου, δ.π., σ. 193.

8. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 2, 39.

9. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Βέλτιστας, δ.π., σ. 212.

10. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., δ.π., σ. 119.

Zéke (la Zékea)= στοῦ Ζέκια. Κεντρικὴ βρύση τῆς Σαμαρίνας. Πρβ. Ζέκος¹.

Zikíri (la —)=στοῦ Ζικίρη. Εἶχον ἐκεῖ φυλάκιο οἱ Ἀρβανίτες. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Φούρκας-Σαμαρίνας.

Zmixómate πληθ. (ὄν. ἐν. zmíxuma) (tu —)= στὰ σμιξίματα. Συναντιοῦνται ἐκεῖ τρία ρεῦματα: α) ἀπὸ τὸ Murmínde (βλ. λ.), β) ἀπὸ τὸ Skur-deáí (βλ. λ.) καὶ γ) ἀπὸ τὴ Girikínă (βλ. λ.). Πρβ. καὶ τὸ διπλανὸ χωριὸ Σμίξη, καθὼς καὶ σ' Σμίξ², Ζμίξ (ῆ)= τὸ σημεῖο συμβολῆς δύο ποταμῶν³, σ' τ'ς Σμίξη (Κωστήτσι Ἠπ.)⁴, στ' Σμίξ⁵.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΝΤΙΝΑΣ

1. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 147.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 424.

3. Γ. Τ. Κόλια, ὁ.π., σ. 123.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὁ.π., σ. 117.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» 13(1938)

SUMMARY

Konstantinos D. Dinas, The place names of Samarina (Grevena).

This article concerns a collection of place names from a mountainous arumanian-speaking village of Grevena called Samarina. First a brief historical introduction is given, then a general commentary on these place names and finally some deductions. The commentary is about the prepositions that precede the place names, their structure, the origin of the words used to make them and the morphological changes of greek and latin words contributing to their creation. The article ends by the citation of the place names collected by the author's personal contact to the villagers.